

Mukaddeme	2
Humusun Farz Olduğu Şeyler	3
Kazanç ve Kâr	4
Sermaye	5
Döner Sermaye	6
Sabit Sermaye	7
Haramla Karışmış Mal	19
Maden	20
Define	21
Dalgıçlıkla Elde Edilen Cevherler	22
Humusun İstisnaları	23
Zorunlu Giderler	23
Yaşamın Zorunlu Giderleri	24
Birinci Kısım	25
İkinci Kısım	27
Üçüncü Kısım	28
Kazancın Zorunlu Giderleri	35
Nafaka	44
Miras	45
Mehriye	46
Vakıf	47
Diyet	48
Sigortanın Sigortalıya Ödediği Sigorta Miktarı	49
Sigortadan Alınan Para	50
Tamamlayıcı Sigorta Parası	51
İşsizlik Sigortası	52
Ölen Kişinin Hayatta Kalanlarının Hakları	53
Humusun Kullanıldığı Yerler ve Humus Hakkı Olan Kimseler	61
Farklı Meseleler	64

Mukaddeme

Mali farzlardan ve fûruu dinden olan humus, dinin yayılması ve yoksulların ihtiyaçlarının giderilmesi doğrultusunda İslam hükümetinin iktisadının en önemli destek güvencesinden birisidir. Humusu verenin, ilahi bir görevi yerine getirmek niyetiyle vermesi, ilahi sevabın yanı sıra, malın ve ruhun maddi kirlilikten arınmasına da sebep olur. İslam şeriatına göre yükümlü, İslam'ın ve Müslümanların yararına kullanılmak üzere gelirinin beşte birini ödemesi gerekir.

Bu konuda ayet ve rivayetlerin bazıları şunlardır:

“Onların mallarından sadaka al; bununla onları (günahlardan) temizlersin, onları arıtıp yüceltirsin. Ve onlar için dua et. Çünkü senin duan onlar için sükûnettir (onları yatıştırır). Allah işitendir, bilendir.” Tevbe, 103

Humus, Ehlibeyt (a.s) rivayetlerinde bu ayetin somut örneklerinde birisi sayılmıştır. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuşlardır: “Benim sizin dirheminizi almakla sizi temizlemekten başka bir hedefim yok.” Başka bir rivayette ise şöyle buyurmuşlardır: “Humusun ödenmesi sizin diğer mallarınızın tertemiz olmasına sebep olur.”

Muhammed b. Zeyd Taberi şöyle diyor: İmam Rıza'nın (a.s) yaranlarından Fars bir tüccar imama mektup yazarak humus konusunda izin almak istedi. İmam cevaben şöyle yazdı: “Rahman ve Rahim Olan Allah'ın Adıyla. Hakikaten Allah geniş ve kerimdir; iyi amelin kefilisi sevaptır ve kendini hayır iş işlemekten mahrum eden kimsenin kefilisi ise hüzdür. Allah'ın helal etmesi yolu dışında hiçbir mal helal değildir.” İmam Rıza (a.s) buyruğunun devamında humusun etki ve bereketleri konusunda şöyle buyuruyorlar:

1. Dinin güçlendirilmesi: “Humus biz Ehlibeyt'in (a.s) hakkı ve bizim mektep ve yolumuzun dayanağıdır.”
2. Yaranlara yardım: “Humus bizim yaranımıza ve ailemize yardım vesilesidir.”
3. Muhaliflerin karşısında haysiyetin korunması: “Muhaliflerin tehditleri karşısında kendimizin ve taraftarlarımızın haysiyetini humus vesilesiyle koruyoruz.”
4. İmam'ın duası kapsamına girme: “Humus mektebin korunmasında bize yardımdır.” Sonra şöyle buyurdular: “Elinizden geldiğince bizim duamızdan kendinizi mahrum etmeyin.”
5. Rızkın anahtarı: “Humus sizin rızık anahtarınızdır.”
6. Günahların kefareti ve kıyametin birikimi: “Malın humusunun ödenmesi günahlarınızın kefareti vesilesi ve kıyametin azığıdır.”
7. Vefanın alameti: “Hakiki Müslüman ilahi sözleşmeye vefa edendir ve diliyle olumlu cevap veren, ama kalbinde olumsuz cevap veren gerçekte Müslüman değildir.”

Humusun Farz Olduğu Şeyler

Yedi şeyin humusu vardır:

1. Kazanç ve kâr
2. Haramla karışık mal
3. Maden
4. Define
5. Dalgıçlıkla elde edilen mücevherler
6. Savaş ganimeti
7. Zimmî kâfirin Müslüman'dan satın aldığı yer.^[1]

[1] - Son iki konu halî hazırda karşılaşılan konulardan olmaması hasebiyle açıklanmayacaktır.

Kazanç ve Kâr

Mükellef ticaret, sanayi, tarım, maaş ve ücret almak, mülk kiralamak ve benzeri ekonomik faaliyetlerle kazanç elde ettiğinde, humus yılının sonuna kadar^[1] kendi masraflarının ve bakmakla yükümlü olduğu kişilerin masraflarının düşülmesinden sonra geride kalan kazancın humusunu ödemek zorundadır.

Yaşam ihtiyacı sayılmayacak şekilde normalin üstünde ve ihtiyaç fazlası tüketimi, humus verilmemesine sebep olmaz ve bunun humusunun ödenmesi gerekir.

Borç verme gibi gelirin bir kısmına geçici olarak ulaşamıyorsa, humus yılı başlangıcının girmesiyle bunun humusu farz olur, ama ele geçirinceye kadar bunun humusunu erteleyebilir.

Gayri nakdi gelirin humusu, humus yılı sonunun değerine göre hesaplanır.

Bir kişinin para kazanmak için yaptığı harcamaların yanı sıra, yıllık harcamaların tümü normal ölçüde ve hayatının onuruna uygun olan meşru harcamalardır.

[1] - Humus yılının belirlenme şekli 277. Mesele ve sonrası zikredilmiştir.

Sermaye

Sermaye iki kısımdır:

1. Dolaşımdaki nakit, mağaza malları, fabrika ürünleri, tarım ürünleri vb. içeren döner sermaye veya ticari sermaye veya değişken sermaye.

Bu tür sermaye, gelirden oluşturulmuşsa, satın alındıktan sonra humus yılının başında ilk fırsatta günün değerinde humusu verilmelidir. Bundan sonra humus yılının başı önceki yıla nispetle enflasyon miktarının düşülmesinden sonra artış gösterdiyse ve alıcısı olursa bunun humusunun verilmesi gerekir.

2. Ticari mülk, tarım arazisi, üretim ve kazanç araçları ve hatta ısıtma ve soğutma cihazları ve keza yük taşıma veya yolcu taşıma araçları gibi sabit sermayeyi içerir.

Bu tür sermaye gelirden oluşturulmuşsa humus yılının başında humusu verilmelidir ve sonra satılıncaya kadar humusu yoktur ve satılıp, enflasyon miktarı düşüldükten sonra fiyatında meydana gelen artış, satış yılı kazancından sayılır.

Sermaye alımının üzerinden birkaç yıl geçmişse ve humus ödenmemişse, humusun enflasyonla birlikte ödenmesi gerekir.

Not: Reklam gideri, çalışanların ücreti, tüketici faturası giderleri vb. gibi telef hükmünde olan kazanç ve kâr ve keza bu giderler ve sermaye için borçların düşülmesi humus istisnaları bölümünde açıklanacaktır.

Döner Sermaye

Soru 1: Bir kimsenin dükkânda satmak için bıraktığı malın humusunu vermesi farz mıdır?

Cevap: Kazanılan gelirden satın alınırsa humus farzdır.

Soru 2: Perakende satış yapan bir mağaza sahibinin mali yılı ve döner sermayesini hesaplaması doğrultusunda dükkânındaki mallara değer biçmesi hangi esasa göre olacaktır? Toptan satıştan günün satın alma fiyatı mı? Toptan satış fiyatı üzerinden günün satış fiyatı mı? Günün satış fiyatının minimum karı mı? Perakende satış değeri üzerinden günün satış fiyatı mı? Sorunun varsayımıyla konu edilen kısımların tamamının yılbaşı likidesi vardır (yani sabit değer hesaplaması yoktur, aksine değişkendir). Örneğin bir karton bisküvi, karton olarak daha düşük fiyata satılabileceği gibi tek başına da daha yüksek fiyata satılabilir. Bu örneğe göre hangisi ölçü alınmalıdır? Veya örneğin bir çamaşır makinesini düşük bir fiyata verebilir veya normal yani yüksek fiyata verebilir; burada ölçü nedir? Tek satış veya perakende satış karı için bir sonraki yılın geliri denilebilir mi? Yoksa hali hazırda mal dükkânda olduğu için perakende fiyatı mı veya normal tek satım fiyatı mı ölçüdür?

Cevap: Ölçü Humus yılı sonunda hepsinin bir yerde satılabileceği fiyattır.

Soru 3: Biz çiftçiler ağaç dikiyoruz ve doğal olarak bir yaşında bir ağacın odunu pek kullanışlı olmuyor, ama uzun sürede (en az birkaç yıl) kullanışlı hale geliyor, bu açıklamanın dikkate alınmasıyla: A. Gelişim süreci yıllarında bu ağaçların humusu var mıdır? B. Birkaç yıllık ağaçları sattığımızda önceki yılların humusunu verdiğimizizi veya vermediğimiz var sayarsak bizim teklifimiz nedir?

Cevap: A. Başlangıç sermayesinin, ağaçların dikiminden sonraki ilk yıl, kazanılan ve mali değeri olan miktar kadar humus olduğunu varsayarsak, enflasyon tutarı düşüldükten sonra humus ödenmesi gerekir ve sonraki yıllarda da aynı şekilde olur. B. Ağaçların satışından sonra, asıl sermayeden beşte birinin ve enflasyon tutarının düşülmesinden sonra elde edilen gelir, satış yılı karı sayılır ve geçmiş yıllarda ağaçların büyümesine ilişkin humus karı ödenmişse, ödenen bu miktar ve enflasyon miktarı da düşülür. Eğer ödeme yapılmamışsa paranın değer kaybı dikkate alınarak derhal ödenmesi gerekmektedir.

Sabit Sermaye

İşyeri

Soru 4: Yaklaşık yirmi yıl önce düşük bedelle satın alınan ve şu ana kadar fiyatı yaklaşık iki bin kat artan ve humusu ödenmeyen tarım arazisinin humusunun hükmü nedir?

Cevap: Arsa kazanç veya maaşla alınmışsa, satın alma yılı sonu arsanın humus değeri, ilk humus yılının sonunda hesaplanmalı ve enflasyonunun hesap edilmesiyle birlikte ödenmelidir.

Soru 6: Ticari mülkümde esnafılık yapıyorum ve şer'i vazifeme amel etmek için kendime humus yılı belirledim, ama satın aldığım evden dolayı borçluyum. Ticaret yaptığım kendi dükkânımın humusundan beni muaf tutmanızı veya uzun süreli taksitle ödeme iznini vermenizi ümit ediyorum.

Cevap: Humusunun verilmesiyle geride kalan miktar örfi konumunuzla yaşam giderlerinizin karşılanması için yeterli olmaması dışında, ticaret yerinin humusunun verilmesi farzdır.

Kazanç Araçları

Soru 7: Kazanç ve gelir elde etmede yararlanılan araçların humusu var mıdır?

Cevap: Evet, gelirden elde edilmişse iş araçları sermaye sayılır ve satın alındıktan sonraki ilk yıl içinde satın alınma fiyatı üzerinden humusu verilmelidir ve sonra satılma zamanına kadar humusa tabi değildir. Ama satılması durumunda enflasyon değeri düşüldükten sonra artış değerinin humusu ödenmelidir.

Soru 8: Masa, sandalye, dolap, tabela, soğutucu vb. dâhil olmak üzere işyerindeki eşyalar humusa tabi midir?

Cevap: Gelir ve kazançla alınmışsa humusu vardır?

Soru 9: Kazanç elde etme doğrultusunda yararlandığım bir cihazı yaptığımı varsayarsanız bu cihazın humusunun hesaplanması için neyi dikkate almam gerekir? İşçinin ücretini içeren yapım maliyeti mi, işçinin ücreti hariç cihazın maliyeti mi, yoksa bu makinenin piyasadaki değeri mi?

Cevap: Ölçü humus yılının ilk başındaki satılabilecek değeridir.

İş Araçları ve Sermayenin Taksitlendirilmesi

Sermaye - araç ve mülk - taksitle satın alınmışsa, her humus yılının başında, taksitleri ödenmiş olan miktarın güncel fiyatı üzerinden humusu ödenmelidir. Mesela taksitlerinin dörtte biri ödenmişse, dörtte bir güncel fiyatının humusu ödenmelidir.

Soru 10: Taksitle taksit alınıp humus yılı sonunda elde edilen gelirden taksitlerin yarısı ödenirse taksitin humusu nasıl hesaplanmalıdır?

Cevap: Taksitin yarı fiyatının humusu, humus yılı gününün başında ödenmelidir.

Soru 11: Ben milli eğitim bakanlığından emekli bayan öğretmenim. Birkaç yıl önce bir apartman dairesi satın aldım, bunun yarısı humus içermeyen emeklilik ikramiyesiydi, diğer yarısı da bankadan on yıl boyunca her ay ödemek zorunda olduğum bir krediydi. Bu apartmanı satın almaktaki amacım çocuklarıma vermektir ve şimdi çocuğum orada oturuyor. Bu taksitlere humus uygulanır mı, uygulanmaz mı?

Cevap: Apartmanı çocuklarınıza vermişseniz veya konumunuza uygun zorunlu ihtiyaçsa, o apartmanın satın alınmasına ilişkin kredinin taksitlerinde humus yoktur. Ancak binayı

çocuklarınıza bırakmamışsanız veya konumunuza uygun zorunlu ihtiyaç değilse her humus yılı başında, ödenen taksitlerle orantılı olarak söz konusu dairenin fiyatının yarısının humusunu ödemeniz farzdır.

Soru 12: Ticaret için taksitle koyun alınsa ve bunun geliriyle taksitleri ödense, bunun humusu nasıl hesaplanır?

Cevap: Humus yılı başında ödenmiş taksitlere göre humus değerinin ödenmesi farzdır.

Humusu Olmayan Sermaye

Sermaye, humus ödendiği takdirde kalan miktar, geçim masraflarını karşılamaya yetmeyecek veya yeterliliğinde şüphe edilecek miktarda olursa, mükellef humusunu taksitle ödeyebilecek olsa bile, bu sermayenin humusu farz değildir.

Soru 13: Sermayenin aşlının (ana sermayenin) humusu var mıdır?

Cevap: Ana sermaye kazançla elde edilip oluşturulmuşsa humusu vardır. Ama humusunun verilmesiyle geride kalan miktarla toplumsal konuma uygun olarak yaşam giderlerini karşılamıyorsa bu durumda humus yoktur.

Soru 14: Sermayenin humusunun verilmesi durumunda sermayeden geride kalan miktar yaşamın zorunlu ihtiyaçlarının karşılanması için yeterli olmazsa bu sermaye humusun istisnalarından olup humusa tabi değildir. Bu istisna aşağıdaki iki durumu da kapsar mı? A. Geride kalan sermayenin yeterli olup olmadığında şüphe edilmesi durumu. B. Sorumlunun zamanla taksit şeklinde sermayenin humusunu verebilmesi durumunda.

Cevap: Her iki durumda da humusu yoktur.

Soru 15: Yıllar sonra bir kamyonu sahip oldum ve onunla çalışıyorum, ama humusunu ödeyemedim. Şimdiyse geçerli kanunlar sebebiyle onu değiştirip daha yüksek bir model almam gerekiyor ki buda kendi yerinde masraf gerektiriyor. Arabanın gelirinin geçim masraflarıma ve taksit ödemelerime yetmemesi ve humusunu da veremeyeceğim dikkate alındığında aracın humusu bana farz mıdır?

Cevap: Arabanın değerinin humusunun verilmesiyle geliri yaşam giderlerini sağlayacak bir başka araba alınırsa humusu yoktur.

Soru 16: Krediyile taksitlendirilmiş bir evim var ve işimi yaptığım ticari bir yerin sahibiyim. Şer'i görevimi yerine getirmek için kendime humus yılı belirledim. Lütfedip evimin humusundan beni muaf tutmanızı ümit ediyorum, ama ticari iş yerinin humusunu taksitle ödeme gücüm var.

Cevap: İçinde oturduğunuz evin humusu yoktur, ama ticari iş yerinin humusu farzdır. Ne var ki humusun verilmesiyle geride kalan miktar örfi konumunuzla uygun yaşam giderlerini karşılamaya yetmiyorsa bunun humusu yoktur.

Ürün Fiyat Artışı

Soru 17: Enflasyon nedeniyle mal fiyatlarına eklenen tutar kâr sayılır mı?

Cevap: Fiyat artışı enflasyondan kaynaklanıyorsa, yani paranın değeri azalmışsa ve bütün mallar daha fazla parayla alınıp satılıyorsa, bu fiyat artışı sayılmaz ve humus hükümleri uygulanmaz.

Enflasyon Kesintisi

Genel olarak borcun ödenmesi sırasında alacaklı, tazminatsız durumun azaltıldığı ev ipotekleri gibi örfi ve anlaşmaya dayalı konular dışında, paranın değerindeki azalmanın miktarını talep edebilir.

Soru 18: Benim işim bina inşa etmek ve satmak, aynı zamanda humus da ödüyorum. Bir arsa alıp üzerine bina yapıp satıyorum. Satıştan elde edilen para üç bölümden oluşuyor: humusu verilmiş ana sermaye, enflasyon ve kâr. Bunların dikkate alınmasıyla

humusu nasıl hesap etmeliyim? Ana sermaye ve enflasyon dikkate almaksızın sadece kâra humus düşer mi?

Cevap: Enflasyonla birlikte inşaatın asli giderini – beşte birdir – evin satış fiyatından düşünüz ve geride kalan gelir ve kârdır ve bunun humusunun verilmesi gerekir.

Banka Karları ve Enflasyon

Soru 19: Enflasyonun varlığının dikkate alınmasıyla bankaların mevduat sahiplerine ödediği kar pratikte paranın değerindeki düşüşü telafi ettiği hesap edilir. Böyle olunca bu kâra humus düşer mi?

Cevap: Yatırılan paranın humusu yoksa (humusu ödenmişse) ve kâr enflasyon miktarından çok olmazsa humus yoktur.

Kâr ve Humusu Verilen Malın Artış Değeri

Malın beşte biri veya hediye ve miras gibi humusla ilgisi olmayan parayla oluşturulan ve katma değer kazanmış mal birkaç durumun dışında değildir:

- A. Zorunlu ihtiyaçların temininde kullanılmıştır ki bu durumda artan değer için humusu yoktur.
- B. Ticaret dışı ve paranın değerinin korunması niyetiyle satın alınmıştır ki bu durumda satımdan önce değer artışının humusu yoktur ve satımdan sonra enflasyon miktarından fazlası yıllık gelirden sayılır.
- C. Sabit sermaye (kazanç araçları gibi); ikinci durumun (B) hükmüne sahiptir.
- D. Döner sermaye; katma değer, her humus yılının başında alıcının sahip olduğu fiyattan enflasyon düşüldükten sonra humusa tabidir.

Soru 20: Fiyatların artması endişesinden dolayı uygun bir fiyata 12 metrelik halı aldım ki bu halı zorunlu ihtiyacım değildi ve kullanmaksızın depoya koydum ve ilk humus yılının sonunda humusunu da verdim. İkinci humus yılı sonu için değer artışı humusa tabi midir?

Cevap: Sorunuzda paranın değerini korumak amacıyla aldığınız varsayımıyla humusunu verdiğiniz ilk yıldan satılmayana kadar yeniden hesaplama yapılması lazım değildir ve satılması durumunda enflasyon payının hesaplanmasından sonra geride kalan satım yılının geliri arasında olacaktır.

Soru 21: Humusu olmayan bir mal ile iş yeri için tahta kesim makinası aldım. Bu makinanın artan değerinin humusu var mıdır?

Cevap: Satılmayana kadar humusu yoktur ve satılması durumunda enflasyonun düşülmesinden sonra değer artışı yıllık gelirden sayılır.

Soru 22: Paranın değerinin korunması için humusu ödenmiş parayla on bin liraya bir halı alsam ve bir süre sonra on beş bin liraya satsam humusu verilen mal üzerine eklenen beş bin lira gelir karı sayılır mı ve bunun humusu var mı?

Cevap: Bunun artış değeri enflasyonun çıkartılmasından sonra satış yılı gelirinden sayılır ve yılsonuna kadar zaruri ihtiyaçlar için harcanmaması durumunda humusunun verilmesi farzdır.

Soru 23: Bir kimse humusu verilen malla değer artışı sonrası satmak için bir zemin alsa satma kastı olmaksızın humus yılı gelse acaba humusunun verilmesi gerekir mi? Gerekmesi durumunda humusu alım fiyatına mı yoksa güncel fiyatına göre mi hesap edilir?

Cevap: Her humus yılı başında enflasyon düşürüldükten sonra satılabilecek fiyatın humusu verilmelidir.

Soru 24: Tarım arazisi ve tarım araçlarının humusu nasıl hesaplanır?

Cevap: Gelirle alınmışsa alındıktan sonra ilk humus yılında değeri hesaplanıp humusu

verilmelidir ve sonrasında satılmayana kadar humusu yoktur ve satım sonrası enflasyon çıkarıldıktan sonra artan değer yıllık satış gelirinden sayılır.

Hisse Senetleri Ve Menkul Kıymetler

Hisse senetleri, paranın değerini korumak amacıyla yıllık kâr veya yıllık gelir ile satın alınırsa, ilk humus yılı başında güncel değer üzerinden humusunun verilmesi farzdır ve ondan sonra satılmayana kadar humusa tabi değildir. Satıştan sonra enflasyon düşüldükten sonra fiyatta meydana gelen artış, satış yılı gelirinin bir kısmı olup, humus yılı sonuna kadar zorunlu ihtiyaçlar için tüketilmediği takdirde humusa tabidir.

Hisse senedinin fiyatının artması ve kar elde edilmesi amacıyla alınmışsa, ilk humus yılının başında cari fiyat üzerinden humusunun verilmesi farzdır. Bundan sonra her humus yılının sonunda, fiyat artışının humusu hesaplanıp, enflasyon miktarı düşüldükten sonra humusunun ödenmesi gerekir.

Soru 25: Hisse senedi ve menkul kıymetlerin humusu nasıl hesaplanır? Humus yılının başında bir kişinin birden fazla şirketin hisselerine sahip olduğu göz önüne alındığında, genellikle bu şirketlerin bir kısmının ticaret sembolü denetimi gibi ortak nedenlerden dolayı askıya alınır ve bunun ne zaman ve hangi fiyattan yapılacağı açıkça bilinmez. Ya da bazen alıcısı yoktur ve hissenin gerçek fiyatının hesaplanabilmesi için gelecek günlerde fiyatın alıcı olmasını sağlayacak kadar düşmesini beklemek zorunda kalınır.

Cevap: Hisse senetleri gelirle alınmış veya kâr olarak verilmişse humusa tabidir ve humus yılı başında fiyatı belirlendikten sonra humusun hesaplanması gerekir.

Adalet Payı

Soru 26: Kredi satışı olarak yapılan ve bedelinin hisselerden elde edilen kârdan taksitler halinde tahsil edildiği adalet payının devredilme niteliği göz önüne alındığında:

A. Konu edilen bu adalet payı humusa tabi midir? Humusunun verilmesinin farz olduğunu var sayarsak humus kapsamına girme zamanı nedir?

B. Hükümet, bazı zayıf sınıflar (birinci ve ikinci ondalık dilimler) için adalet payı fiyatlarını hesaplamış ve fiyat farkını kendi kaynaklarından sağlamıştır. Bu sınıflar için de diğer sınıflarda olduğu gibi adalet payının tamamı humusa tabi midir? Veya kârdan taksitleri onaylanmış miktarın mı humusu vardır?

C. Serbest bırakılmasından önce (2016'dan sonra) elde edilen ve şahıslara ödenen kârların humusunun ödenip ödenmemesinin hükmü nedir?

Cevap: A. Adalet payının serbest bırakılmasından sonra satılabilecek miktarın humusu ilk humus yılı başında ödenmelidir.

B. Bu durumda payın yarısı humusa tabidir ve diğer yarısı hibe hükmünde olup humusu yoktur.

Önceki iki durumda yaşamını sürdürmek için bu paya ve bu paydan elde edilen kâra ihtiyacı olan kimseler elde edilen kârın humusunun verilmesinden sonra geride kalan miktar konumlarına yakışır bir yaşam için yeterli olmazsa payın humusunun verilmesi farz değildir.

C. Konu edilen kârlar - her ne kadar alınmasa da - ulaşılabilir olması durumunda yıllık gelirden sayılır ve humus yılı geçmişse karın alınmasından hemen sonra humusu verilmelidir.

Borsada Düşen Hisseler

Soru 27: İki yıl önce 5 bin lira kredi çekip bununla hisse satın almıştım ancak satın alma sonrasında hisselerin değeri yaklaşık 3 bin liraya düştü ve kredi taksitleri de bitti. Ben bu durumda 5 bin liranın mı yoksa 3 bin liranın mı humusunu vermeliyim?

Cevap: Humus yılının sonunda hisse senedinin değeri üzerinden humusun ödenmesi gerekir.

Taksitli Satış Talepleri

Vadeli mal veya zirai ürünün satım ve teslim alma tarihi humus yılından sonraysa işlem anındaki peşin fiyatı satış yılı gelirinin bir kısmı, kredili satıştan elde edilen kar ise alındığı yılın gelirinin bir parçasıdır.

Soru 28: Mesleğim seyyar satıcılıktır. Şehrin farklı yerlerinde hem kumaş hem de ev aletlerini peşin ve taksitli olarak satıyorum. Kumaşlarımı taksitle satmışsam humus yılı başında humusları nasıl hesaplanır?

Cevap: Malın işlem anındaki peşin fiyatı, satış yılı gelirinin bir kısmıdır ve taksitle satışından elde edilen kâr, alındığı yılın gelirinin bir parçasıdır.

Soru 29: Üç yıl önce humusu ödenen parayla bir dükkân açtım ve humus yılımın başlangıcı şemsi yılının sonu olan Nevruz bayramının gecesidir. Şu ana kadar ne zaman humus yılıma ulaşmışsam sermayemin tamamının müşteriler üzerinde borç şeklinde olduğunu ve keza kendimi de çok miktarda borçlu olarak görüyorum. Üzerime düşen sorumluluk konusunda beni yönlendirmenizi ümit ediyorum.

Cevap: Humus yılının başında sermayenize hiçbir şey eklenmemişse humus ödemeniz farz değildir. Sermayenin artması halinde, halka mal satışından elde edilen kâra ilişkin alacaklarınız, humus yılının başında alınabiliyorsa, sermaye ve enflasyonu düşüldükten sonra humus vermeniz farzdır. Aksi halde aldığınız, yılın gelirinden sayılır ve eğer söz konusu alacağın bir kısmı yıllar arası kâr için olup mala dönüştürülüp veresiye satılırsa bu miktarın humusu aldıktan hemen sonra ödenmesi gerekmektedir.

Çalışma Ücreti Talepleri

Humus yılının başında alınamayan gecikme ve fazla mesai ücretleri, alındığı yılın gelirine dâhil edilir ve yılsonuna kadar zorunlu ihtiyaçlar için kullanılması durumunda humusu yoktur. Ancak humus yılı sonunda alınabilecek durumdaysa, henüz alınmamış olsa bile humusun verilmesi farzdır.

Soru 30: Çalıştığım işyerinin bana birkaç yıldır borcu var ve henüz ödemedi. Bu miktarı humus ancak alındıktan sonra mı uygulanır, yoksa bir yıl geçmesi mi gerekir?

Cevap: Ücret olarak talebiniz olan ve humus yılı sonunda alınamayan miktar yıllık gelir kısmından sayılır ve yılsonuna kadar zorunlu giderler için harcanması durumunda humusu yoktur.

Soru 31: Benim humus yılımın başı Ağustos'un ilk günüdür. Genellikle üniversite ve okulların imtihanları nisan ve haziranda düzenleniyor ve altı ay sonra sınavlarda fazla mesai ücretlerimiz ödeniyor. Humus yılı bitmeden önce yaptığım işin ücretini yılsonunda alırsam humusun uygulanıp uygulanmadığını söylemenizi rica ediyorum.

Cevap: Humus yılı sonunda alınamazsa yıllık gelirden sayılır ve yılsonuna kadar zorunlu ihtiyaçlar için harcanırsa humusu yoktur.

Borç Vermek

Gelirlerin şahıslara veya bankaya borç verilmesi humusun düşmesine sebep olmaz.

Soru 32: Aldığımız maaşı ve geliri birine borç verip humus yılından sonra alırsak, alındıktan sonra humusunun verilmesi farz mıdır?

Cevap: Evet. Alınmasından hemen sonra humusunu vermelisiniz.

Soru 33: İki yıldır faizsiz olarak (Garzu'l-Hasene) bankaya yatırılan paranın humusu var mıdır?

Cevap: Maaş ve gelirden ise humusa tabidir ve humusun ödenmesi gerekir.

Soru 34: Birine humus yılından sonra ödemesi için bir miktar borç vermiştim. Sizin görüşünüz esasınca para alındığında humusunu vermem gerekir. Ama borç para alan kimse para yerine iki tarafın anlaşması üzere, başka bir şey verdi (örneğin kendim

kullanmam için otomobil). Bunun humusunun hükme nedir? Humusunu hemen mi ödemem gerekir yoksa başka bir zaman mı?

Cevap: Hemen ödenmesi farzdır.

Borç Almak

Soru 35: Bir kimsenin başkasından borç aldığı veya banka kredisine bağlı bir miktar parası varsa ve üzerinden bir yıl geçmişse humusu var mıdır?

Cevap: Borç alınan paranın humusu farz değildir. Ancak borcun veya kredinin bir miktarının; zorunlu ihtiyaçlar için harcanması veya sermayeye dönüştürülmemesi ve tutarı, o yılın geliriyle ödenen taksitlerin kalan tutarından fazla olması durumunda taksitlerin geride kalan kısmından fazlasının humusu ödenmelidir. Örneğin alınan yüz bin lira borcun elli bin lirası mevcuttur ve kırk bin lirası taksitlere ödenmiştir ki bu durumda on bin liranın humusu yani iki bin lira ödenmelidir.

Aile Kredi Fonu Sermayesi (Garzu'l-Hasene) veya Özel Bir Tahsilat

Soru 36: Üyelerin her ay belli bir miktar koyup karşılığında kredi aldığı aile kredi fonlarındaki mevcut tutarlar konusunda üyelerin humus yükümlülüğü nedir?

Cevap: Her üyenin gelirle ödediği katkı payı humusa tabidir ve her üyenin humus yılı başında – alınabilme durumunda - fonda biriktirdiği miktarın humusunu ödemesi gerekir. Alınamaması durumunda alınması mümkün olduğu zaman üzerinden yılın geçtiği miktarın humusunu ödemelidir.

Soru 37: Faizsiz borç fonunun (Garzu'l-Hasene) sermayesinden kâr elde etmenin hükmü nedir? Buna humus düşer mi? Bunun humusu kimin sorumluluğundadır?

Cevap: Fon sermayesinin sahibi şahıslar ise bundan elde edilen kâr, her üyenin payı oranında onların malı olup, herkesin payının humusu kendisine aittir. Ama fon sermayesinin sahibi şahıs ya da şahıslar değilse örneğin genel vakıf malı ve benzeri gibi bir şeyse bundan elde edilen karın humusu yoktur.

Soru 38: Müminlerden yirmi kişilik bir grup, her birinin, örneğin her ay iki bin lirayı bir fona koyması ve her ay bir kişinin bu miktarı çekmesi ve yirmi ay sonra sıranın son kişiye gelmesi konusunda anlaşıyorlar. Şimdi örneğin on beşinci ayda para alan kimseye humus farz mıdır yoksa bu miktar zorunlu harcamalardan mı sayılır?

Cevap: Bir kişinin fondan aldığı para üç bölüme ayrılabilir: Birincisi geçen yıl elde edilen gelirden ödenen tutara denk olan kısmı, ikincisi cari yıl elde edilen gelirden ödenen tutara eşit olan kısmı ve üçüncüsü sonraki yıl karşılığında ödenecek kısım. Birinci kısım paranın alınmasıyla humus kapsamına girer, ikinci kısım humus yılı başından önce zorunlu ihtiyaçlar için harcanırsa humus kapsamına girmez ve humus yılı başına kadar kalırsa humusu ödenmelidir ve üçüncü kısım borç sayılır ve humusu yoktur.

Uzun Vadeli Yatırım

Soru 39: Bir bankada çalışıyorum, çalışmaya başlamak için zorunlu olarak bankaya emanet olarak iki yüz elli bin lira yatırdım. Kendi adıma uzun vadeli olan bu miktarın aylık kârı her ay tarafıma ödenmektedir. Bankaya yatırılan bu paranın humusunun verilmesi farz mıdır? Hatırlatılması gerekir ki bu para dört yıldır bankadadır.

Cevap: Sermaye hükmündedir ve enflasyon(günün değeri) gözetilerek humusunun verilmesi gerekir.

Avans Ödemesi

Soru 40: Ücreti alsam ama karşılığında yapmam gereken işin tamamını veya bir miktarını yapmamış olsam aldığım bu avansın humusu var mıdır?

Cevap: Ücretin yapılan işe eşdeğer olan kısmı humusa tabidir.

Henüz Zorunlu Harcamalara Kullanılmamış Avans

Soru 41: Gezi turu ve otel kaydı için peşin olarak bir miktar para ödedim ancak seyahat tarihi henüz gelmedi ve şimdi humus yılımın sonundayım. Bu miktar zorunlu gider harcaması mı sayılır yoksa mevcut hesabımdan mı sayılır?

Cevap: Örfi olarak bu zamanda kaydolmanız gerekiyorsa yıllık gelirin zorunlu harcamasından sayılır ve humusu yoktur.

Soru 42: Meşhed ziyareti için uçak bileti aldım ama Meşhed'e gitmeden önce humus yılım geldi. Bu biletin humusunu vermem gerekir mi?

Cevap: Yolculuğunuz örfi olarak bileti önceden almanızı gerektiriyorsa humusu yoktur.

Araba Alımı İçin Ön Ödeme

Soru 43: Araba satın alınması için araba üreten fabrikaya verilen ön kayıt parasının üzerinden humus yılı geçerse bu para humus dâhilinde midir?

Cevap: Kayıt, belirtisi başlangıç tutarına kârın eklenmesi olan ortaklık ve yatırım şeklinde ise, bu durumda anapara ve ortaya çıkan kâr (humus yılı başına geliyorsa) humusa tabidir. Ancak satın almak şeklinde ise ve araba örfi olarak kişisel kullanım için gerekliyse humusu yoktur.

Soru 44: Bir araba satın almak için peşinat olarak bir miktar para ödemiştım, ama arabanın verileceği zaman kalan miktarını ödeyemediğim için bunun ayrıcalığını babama verdim ve babam arabayı aldı. Şimdi bir yıl sonra babam bu miktarı bana geri verebilir. Bu miktarı ev sahibine depozit olarak verirsem bunun humusu ayrı mı hesap edilir?

Cevap: Bu miktar yıl içi gelirindense ve humus yılı geçmişse humusu vardır.

Humus Yılından Sonra Araba Alımı

Soru 45: Yıllık gelirden olan parayla humus yılı gelmeden önce arabanın parasını yatırsak ve humus yılından sonra arabayı alsak bu paranın humusu var mıdır?

Cevap: Araba satın alma adına ödemişseniz ve araba şahsi kullanımınız içinse humusu yoktur.

Hac Parası

Soru 46: Hacca gidebilmek için bankaya bir miktar para ödeyerek kayıt yaptırmak gereklidir. Bu para başvuru sahibi adına bir hesaba yatırılıyor ve elde edilen kazançlar başvuru sahibi adına aynı hesapta toplanıyor ve bir süre sonra başvuranın hac sırası geliyor. Bahsedilen tutarın tamamı hac organizasyonuna hacca katılım karşılığında ödeniyor. Bu paranın kârının alınmasının sakıncası var mıdır? Alınan kârlar humusa tabi midir?

Cevap: Şer'i sözleşmeler kapsamına giren bankadan alınan kârda herhangi bir sorun yoktur ve yatırılan anaparanın humusu ödenmemişse bunun humusu vardır ve keza karının alınabilmesi durumunda da humus ödenmelidir. Aksi takdirde hacca götürmek için hac organizasyonunun aldığı paranın zamanı dikkate alınırsa humusu yoktur.

Soru 47: Hac ve umre için ayrılan paraya humus düşer mi?

Cevap: Gelirden olursa humus düşer.

Ölünün Hac Makbuzu

Soru 48: Bir kimse, müstehap hac için hac teşkilatının hesabına bir miktar para yatırmış fakat ziyaret edemedi vefat etmiştir. Yatırılan bu paranın hükmü nedir? Ölen kişinin yerine birini naib olarak gönderilmesi farz mıdır? O paraya humus düşer mi?

Cevap: Hac teşkilatının hesabına yatırılan para karşılığındaki hac makbuzu pratikte ölen kimsenin geride bıraktığı mal sayılır ve ölen kimsenin boynunda hac farızası yoksa ve kendi yerine hacca gidilmesini de vasiyet etmemişse bu paranın ölen kişi adına hacca gidilmesi için harcanması farz değildir. Keza bu paranın humusu ödenmemişse sorudaki varsayım gereğince humusunun verilmesi farzdır.

Emeklilik Maaşı

Soru 49: Aylık maaş almaya devam eden emeklilerin, yıl boyunca aldıkları maaşın humusunu vermeleri gerekiyor mu?

Cevap: Emeklinin emekli olduktan sonra aldığı maaşı tıpkı çalıştığı zamandaki maaşı gibidir ve humusa tabidir.

Zorunlu İhtiyaç Fazlası

Soru 50: Evin zorunlu ihtiyaçları olmayan fazla eşyaların humusu nasıl hesaplanır?

Cevap: Battaniye, elbise ve mutfak eşyaları gibi ev eşyaları, humus yılı bitiminden önce ihtiyaç duyulan ve evde bulunması gereken eşyalar, henüz kullanılmamış olsa dahi humusa tabi değildir, ancak zorunlu olmadığı takdirde humus yılı sonundaki miktar humusa tabidir.

Soru 51: Bakkaliye, deterjan, kozmetik vb. fazla eşyaların humusu nasıl hesaplanır?

Cevap: Pirinç ve yağ gibi ve çamaşır deterjanı ve diğer temizlik maddeleri gibi günlük tüketim ihtiyaçlarının fazlalığı humus yılı başına kadar kalırsa humusu verilmelidir.

Hatırlatma: Pazarda ticaret değeri olmayan veya kapağı açılmış salça kutusu gibi çok az bir değere sahip olup alışveriş konusu yapılmayan malların humusu yoktur.

Altın Para (Sikke)

Soru 52: Altın sikkesi olan kimseye bunun humusunu vermesi farz mıdır?

Cevap: Gelir ve maaşla alınmışsa ilk humus yılında altın sikke tutarının humusu vardır.

Soru 53: Sürekli fiyatı değişim halindeki altın sikkelerin humusu nasıl hesaplanır?

Cevap: Ölçü humus yılı sonundaki değeridir.

Soru 54: Ticaret kastıyla bir miktar altın sikke almış olsak ve sonraki yıllarda altın sikkelerin değer artışının humusa tabi olmaması için şimdiden bunların humusunu humus yılı başında verirsek yaptığımız bu iş doğru mudur?

Cevap: Sorunun varsayımıyla altın döner sermayedir (ticaret malıdır) ve altın sikkenin humusunun verilmesi yıllık değer artışının humusunun verilmesinin farz olmamasına sebep değildir, daha ötesi altın sikkenin değer artışından enflasyon çıkarılarak humusu verilir.

Altın Bulundurmak veya Altın Yatırımı

Soru 55: Bir kimse sermaye olarak altın bulundursa veya bankaya yatırsa bunun hükmü nedir?

Cevap: Maaş ve gelirle alınmışsa humusunun ödenmesi farzdır.

Soru 56: Eskiden beri yeri başkasına, ama kullanımı ve menfaati başka bir şahsa ait olan bir dükkân vardı. Yerin sahibi dükkânın boşaltılması ve geri alınması doğrultusunda mahkemede değer belirlenmesi yapıldı ve dükkânın yeri hariç diğer tüm kullanım menfaati ödendi. Şimdi aşağıdaki iki durumda ödenen bu menfaatin humusu var mıdır?

- A. Kiracı ilk humus yılında (kiraladıktan ve menfaatini satın aldıktan sonra) güncel değerinde bunun humusunu ödemiştir.
B. Kiracı daha önce bunun humusunu ödemiştir.

Cevap:

A. Birinci yıl verilen humus miktarı ve enflasyonu düşüldükten sonra elde edilen miktar, alındığı yılın geliridir.

B. Humus yılı başında enflasyonu çıkarttıktan sonra değer artışı yıllık gelirden sayılır ve değer artışı yılsonuna kadar zorunlu ihtiyaçlar için harcanmazsa humusu vardır.

Soru 57: Yıllar önce yıllık gelirimle yeri başkasının ama imkân ve geliri bana ait olan bir yeri iş yeri açtım. Bu dükkânın değeri ve kullanım hakkının humusu var mı?

Cevap: Bu özellikteki bir yer sermaye sayılır ve sorudaki var sayıma göre oranın değeri ilk humus yılında humus kapsamında olup enflasyon çıkartıldıktan sonra humusu verilmelidir.

Zirai Ürünler

Soru 58: Zirai ürünlerin humusu nasıl hesaplanır?

Cevap: Humus yılı bitmeden hasat edilebilecek tarım ürünleri, hasat edilmemiş veya satılmamış olsa dahi humusa tabidir. Keza hasat zamanı henüz gelmemişse kâr etmesi ve mali değer taşıması durumunda humusu verilmelidir.

Soru 59: Bir önceki sorunun varsayımıyla yılsonunda alıcısı olmazsa humusu verilmeli midir? Veya satılmasını bekleyip satıldıktan sonra humusunu verilmelidir?

Cevap: Farz ihtiyat gereği imkânlar dâhilinde başka bir maldan humus verilmelidir.

Soru 60: Pirinç yetiştiricileri, pirinç mahsulünü topladıktan sonra bir kısmını geçim masrafları için satar, bir kısmını da yıllık tüketimleri için ayırırlarsa, yazdan bu yana tüketim için depolanan pirinç miktarına humus uygulanır mı?

Cevap: Humus yılı sonunda kalan ve kullanılmayan miktar humusa tabidir.

Soru 61: Annem kendisine miras kalan bahçenin gelirinden aylık kâr getiren bir miktarı bankaya yatırdı. Bunun kârından bir şey kalmadı ama yatırılan anaparanın humusu var mı?

Cevap: Sermaye hükmünde olup humusu vardır ve humusunun ödenmesi gerekir. Elbette anapara bir miktarının humusunun verilmesiyle geride kalanı zorunlu yaşam ihtiyaçları için yeterli değilse humusu farz değildir.

Kullanılan Tohum ve Gübre

Soru 62: Humusunu vermediği tohumu eken çiftçi mahsulü kaldırdıktan sonra sadece elde ettiği ürünün humusunu mu vermeli veya tohumun humusunu da vermeli midir?

Cevap: Tohumun ve enflasyonun humusunu da vermesi gerekir.

Soru 63: Çiftçi yıllık gelirinden gübre alıyor ve zirai zemine saçıyor. Bizim bölgemizde örfe göre toprağa bir kez ekilmesi ve toprağa ekilen bitki için o gübrenin kullanılması durumunda gübreden yararlanmak şeklinde biliniyor. Dolayısıyla araziye atılan ve atıldığı halde kullanılmayan gübre vergilendirilmekte, bunun sebebi ise gübrenin atıldığı ve kiraya verildiği arazinin, atılan gübrenin değeri araziden ayrı olarak hesaplanmasıdır. Şimdi soru şudur: Yere atılan bu gübrenin humusu var mıdır?

Cevap: Gübreler örfe göre kullanılmış sayılmazsa ve yıl içindeki gelirle satın alınmışsa humusa tabidir.

Gayrimüslimlerden Elde Edilen Gelir

Soru 64: Gayrimüslim bir ülkede gayrimüslim tarafından bize verilen maaşın humusu farz mıdır?

Cevap: Evet. Humus yılı başında geçim masraflarına harcanmamışsa humusun verilmesi farzdır.

Dini Çalışmalardan Elde Edilen Gelir

Soru 65: Meddahlık ve ücret karşılığı namaz kılmak, Kur'an okumak ve benzeri dini faaliyetlerle elde edilen gelirin humusu var mıdır?

Cevap: Evet. Zorunlu giderler için harcanmazsa humusa tabidir.

Başkalarının Kefaleti İçin Kesilen Tutarın İadesi

Soru 66: Banka kredisinde bir şahsın kefilimim. Kefili olduğum şahıs bir kaç taksit ödedikten sonra diğer taksitleri ödemediği için kredi taksitleri maaş bordromdan düşülmüştür.

A. Maaş bordromdan kesilen meblağları humus yılından sonra bana tekrar döndürdüler. Maaş bordromdan kesilen meblağın elime ulaşmadan önce borç verenin banka hesabına yatırıldığı dikkate alınırsa humusa tabi midir?

B. Ben diğer (borcun kârı ve cezalar gibi) fazla giderleri ödemekten kaçınmak için onun başka taksitlerini bir anda bankaya ödesem ve kredi alan kimse bunları humus yılı sonrası bana ödese bunun humusu var mıdır?

Cevap: Sorununun varsayımında sizin maaş bordronuzdan yapılan kesinti tutarı humus yılından sonra elinize ulaşırsa o anda humusunu veriniz.

Humus Yılından Önce Gelirin Madeni Paraya Veya Mala Dönüştürülmesi

Soru 67: Bir kimse, elde ettiği geliri gelecekte zorunlu harcamalarda kullanmak amacıyla mal veya altın sikkeye çevirirse, bu gelirin humusu var mıdır?

Cevap: Humusu vardır ve ödenmesi gerekir.

Gelecekte Zorunlu İhtiyaçlar İçin Biriktirilen Para

Soru 68: İnşaat işlerini yapabilmek için çok paraya ihtiyacımız var ve bir anda ödenmesi oldukça zordur. Bu nedenle inşa için bir fon kurduk ve her ay belli bir geliri buraya yatırıyoruz, belli bir miktar toplandıktan sonra da inşaat işlerine harcıyoruz. Bu biriktirilen paranın humusu var mıdır?

Cevap: Her şahıs tarafından ödenen miktar o şahsın yıllık gelirinden olursa ve inşaat işlerinin gerçekleşmesine kadar o şahsın malikiyetinde kalırsa humus yılı geldiğinde humusunu ödemesi farzdır.

Bankada Bloke Edilen Tutar

Soru 69: Bir bankadan kredi aldım ve banka da krediyi verdikten sonra, hesabımın tamamı kapanıncaya kadar hesabımdaki kredinin bir kısmını donduruyor, bu da genellikle bir yıldan fazla sürüyor ve bu süre bittikten sonra bloke edilen miktar serbest bırakılıyor. Bir yıl boyunca bloke edilen bu miktar humusa tabi midir?

Cevap: Taksitleri gelir ve maaşla ödemişseniz humusa tabidir ve humus yılı geçen tutarın

humusu, alındıktan sonra ödenmesi gerekir.

Şer'i Sermaye Yatırımı

Soru 70: Bir kültür kurumunda gelecekteki mali ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla şer'i sermaye ile ticari bir birim oluşturulmuştur. Bu ticari birimin gelirinin humusunun verilmesi farz mıdır? Bu ticari birimin gelirinin ticari birimin menfaatine harcanması caiz midir?

Cevap: Caiz oluşu ve şer'i gelirin kültürel müessese için harcanması varsayımıyla müessesenin malları şahsın veya şahısların mülkü değilse humusa tabi olmaz. Mülk şahsi ise oluşan kârın humusu şahsın sorumluluğundadır ve bu kârın kullanılması için taklit merciinden izin alınmalıdır.

Kiraya Verilen Ev

Soru 71: Üçkardeş üç katlı bir ev alıp bir katında oturuyor, diğer iki katını da kiraya veriyorlar. Kiraya verilen binanın iki katına humus uygulanır mı?

Cevap: Eğer evi oturmak için satın alıp zorunluluktan dolayı kiraya vermişlerse humusa tabi değildir. Ama ilk başta kiraya vermek için almışlarsa binanın satın alınmasından sonra ilk humus yılında humusa tabi olur ve humusunu vermelidirler.

Tasarruf Fonu, Transfer Kanunu, Geleceğin Temini Fonu

Soru 72: Tasarruf Fonu, Transfer Kanunu, Geleceğin Temini Fonu ve benzeri unvanlar altında hizmet süresinin sonuna kadar maaş ve ikramiyeden yapılan kesinti emeklilik zamanında toplum para olarak ödenmektedir. Bu paranın humusu var mıdır?

Cevap: Bu miktarlar izinsiz olarak maaştan kesilmişse yıllık gelirden sayılır ve humus yılı başına kadar zorunlu ihtiyaçlar için harcanmamışsa humusu vardır. Ama anlaşmaya dayalı olarak kesilmişse ve alınabilme imkânı varsa her humus yılının sonunda humusu ödenmelidir ve alınabilme imkânı yoksa alındıktan sonra bir yıl geçmiş olan humusun hemen ödenmesi gerekir. Miktar son yıla aitse ve henüz humus yılı geçmemişse cari yılın yıllık gelirinden sayılır.

Kul Hakkının Ödenmesi İçin Kenara Ayrılan Para

Soru 73: Kul hakkının giderilmesi (Reddi Mezalim^[1]) amacıyla bir kenara bir miktar para bıraktım ve bunun üzerinden bir yıl geçti ve henüz bu miktarı ilgili mercie teslim etmedim. Bu miktarın humusu var mıdır? Bu parayı bankaya koymuş olsam elde edilen kâr humusa tabi midir.

Cevap: Teslim etmediğiniz sürece sizin mülkünüz olmaya devam edecektir ve humusa tabidir ve keza ondan elde edilen kârın da humusu vardır.

Sermayeye Toplu Katılım ve Humusun Hükmü

Humus, yalnızca vergi mükellefi ve gerçek kişi üzerine farz olup, hükümet, kurum, banka ve benzeri tüzel kişilere farz değildir; Dolayısıyla gerçek sahibi bulunmayan tüzel kişinin geliri humusa tabi değildir; Ancak bir veya birden fazla gerçek sahibi varsa, gelirinin humusunu –her mükellefinin payına göre- hesaplamak kişilerin sorumluluğundadır.

Soru 74: Birkaç kişi ortak olarak özel bir okul açtılar ve ortaklar taksitlerini ödemek zorunda oldukları masrafları karşılamak için bankadan kredi aldılar. Başlangıç sermayesi ve alınan kredi humusa tabi midir, kâr elde edilmişse bunun humusunun hükmü nedir?

Cevap: Ortakların her biri ilk sermaye, kredi ve elde edilen kârın humusunu ödemelidir.

Soru 75: Birkaç kişi bir şirket kurdular ve şirket üyeleri üzerlerine düşen sermaye ve kârın humusunu ödemiyor. Şirketin yönetim

başkanı olarak ben üyelerin sehmini paylaştırmadan önce onların bilgisi olmadan humuslarını ödeyebilir miyim?

Cevap: Başkalarının malının kullanılması – hatta humus ödenmesi doğrultusunda olsa da – onların rıza yeti olmaksızın caiz değildir. Ama kendi malınızdan – hatta onlara haber vermeden – onların humusunu ödeyebilirsiniz ki bu durumda onların boynundan düşecektir.

Baki Kalan Mudarebe (Şer’i Anlaşmaya Dayalı Kar Ortaklığı) Parası Veya Mala Dönüştürülen Para

Soru 76: Bir yıl süreyle elde ettiğim gelirin bir kısmını mudarebe olarak birisine verdim ve humus yılını da bu süre içindedir. Humus yılı başında anlaşmayı bozup o paranın humusunu vermem gerekir mi?

Cevap: Anlaşmanın bozulması gerekmez, ama humus yılı başında –her ne kadar başka bir yerden olsa dahi – humusunu vermeniz gerekir.

Soru 77: Bankaya veya şahsa mudarebe şeklinde çalıştırması için para veren kimseler, humus yılı başında para verilen şahıs ya da parayı çalıştıran kimse bu parayı mala dönüştürse söz konusu kimselerin humus vermesi gerekir mi?

Cevap: Humus yılı başında humusun verilmesi farzdır.

Yıl Sonu Bakiyesinden Borç Kesintisi

Soru 78: Bir kimse mal almak için yirmi beş bin lira ticari kazanç parası alıyor ve kredi ödenene kadar beş bin lira bloke şartıyla, kendine 35 bin lira tutarında üç yıllık bir kredi satıyor. Anlaşma gereğince bu şahıs yirmi beş bin lirahık eritilmiş altın almış 36 altı taksitli olarak kendisine otuz iki buçuk bin liraya satmıştır. Bu şahıs bu muameleden sonra bu altından beş bin lirasını satıyor ve bankaya beş bin lira veriyor. Banka tesviye edilene kadar bu miktarı bloke ediyor. Bu şahıs bir süre sonra geride kalan altınları otuz bin liraya satıyor. Humus yılı tarihinde bu miktar mevcuttur. Bankaya geride kalan borcunu sorduğu zaman banka borcunun tamamını kapatması durumunda yirmi iki buçuk bin liranın taksitleriyle otuz iki buçuk bin lira ettiğini söylüyor. Bu şahsın humus yükümlülüğü nedir? Toplamda otuz beş bin lira satmıştır; bundan yirmi iki buçuk bin lira mı veya otuz iki buçuk bin lira mı veya ilk aldığı miktarı yani yirmi beş bin lira mı eksiltecektir?

Cevap: Genel olarak yılsonunda elde edilen gelire ilişkin her türlü borç tutarı gelirden sayılır, dolayısıyla anlaşma gereği bankaya otuz iki buçuk bin lira ödemesi gerekiyorsa toplam mevcut otuz beş bin liradan iki bin beş yüz lirası kardır ve humusunun verilmesi gerekir.

[1] - Lügatte mazlime kelimesinin çoğulu olan mezalim, bir kimseden gasp veya hırsızlıkla haksız yere alınan mala denilir, dolayısıyla bu malın hak sahibine geri verilmesine reddi mezalim tabiri söylenir.

Haramla Karışmış Mal

Soru 79: İnsanın malına haram karışırsa teklif nedir?

Cevap: Malında haram olduğuna yakini varsa, bunun miktarını bilmiyorsa ve sahibini de tanımıyorsa humusunun verilmesiyle helal olur ve bunu kullanabilir. Ama kendi malına haramın karıştığından şüphe ederse sorumluluğunda bir şey yoktur.

Soru 80: Bir önceki sorunun varsayımıyla kısaca haram miktarın beşte birden fazla olduğu biliniirse teklif nedir?

Cevap: İhtiyat gereği fazla miktarın humusunun çoğunun başkasına ati olduğuna yakîn edilirse hem humus ve hem de sadaka hesabıyla kullanılması için şer'i hâkime verilmesi gerekir.

Soru 81: Gelirim bir kısmı – ki humusa tabidir - haram malla karışmışsa ve bunların hiçbirinin miktarını bilmiyorsam ve haram olanın sahibini de tanımıyorsam humus nasıl hesaplanır?

Cevap: Bir malı helal kılmak için öncelikle helal ve haramların toplamı üzerinden humus vermelisiniz. Mesela helal ve haramların toplamı 100 milyon ise, bunun helal olması ve harca ayarlanabilmesi için 20 milyon humus vermeniz gerekir. Daha sonra gelirle ilgili humus ödemek için iki yoldan birini yapabilirsiniz:

A. Helal humus, yakîn ölçüsünce, kalan humustan - seksen milyon - yani on altı milyondan az ise, o zaman yakîn ölçüsünce humus ödeyiniz.

B. Yakîn ölçüsünce helal kalan, humusla - seksen milyon - eşitse veya fazlaysa, yani on altı milyondan az ise geride kalanın humusunu ödeyiniz.

Haram Sermayeden Elde Edilen Malı Helalleştirmenin Yolu

Soru 82: Ana sermayesi haram olan ve yaşamını helal kılmak isteyen insanın görevi nedir?

Cevap: Haram malın sahipleri biliniyorsa onların rızasını alması gerekir; bunları bilmiyorsa veya onlara ulaşamıyorsa, ama haram malın miktarını biliyorsa, sahibi meçhul hükmündedir ve sahibi tarafından şer'i fakire^[1] sadaka verilmeli ve bu doğrultuda müstehap ihtiyat gereği şer'i hâkimden izin alınmalıdır. Haram malın miktarını ve sahibini bilmiyorsa, haram sermaye ile ondan elde edilen kazanç toplamının humusunu vermelidir.

^[1] - Şer'i Fakir: Kendi ve ailesinin yıllık giderlerini karşılamayan kimseye denir.

مادن

مادن cinsinden bir şey çıkarılırsa, çıkarılan maddenin, çıkarma ve işleme giderleri düşüldükten sonraki değeri, on beş miskal^[1] altının fiyatına eşit olursa humus verilmesi farzdır, değeri bu miktardan az ise, humus yoktur.

مادenin yer altında ya da üstünde, özel mülkiyette ya da belirli bir sahibi olmayan arazide olması fark etmez. İki veya daha fazla kişi bir maden çıkarırsa, masraflar düşüldükten sonra her kişinin nisaba ulaşan payının humusunu vermesi gerekir.

Hatırlatma: Yukarıdaki koşullarla birlikte madenin humusunun ödenmesi derhal yapılır ve yükümlünün farz olan humus yılıyla hiçbir ilgisi yoktur.

Soru 83: Borsadan aldığım hisseler maden hisselerini içermektedir, bu hisseler maden olarak humusa tabi midir?

Cevap: Maden hisselerinin maden hükmünü taşıdığı sabit değildir, dolayısıyla maden unvanıyla mezkûr hisselerin humusu yoktur.

[1] - 12/69 gr değerine eşittir.

Define

Yükümlü, örfi olarak define denilen ve değeri yirmi dinar altına veya iki yüz dirhem gümüşe denk gelen bir şey bulursa, humus yılına bakılmaksızın derhal humusunu vermelidir. Elbette define bulmanın kuralları olduğu göz önüne alındığında, özel düzenlemelerin olduğu durumlarda buna uyulması gerekir. Definenin hangi mülkte bulunduğu önemli değildir, eğer özel bir hüküm yoksa bulan kimsenin malıdır ve humusunu ödemelidir. Ancak aşağıdaki gibi sahiplik yollarından biriyle – satın alma veya hibe – mülke sahip olunmuşsa bu durumda önceki sahibinin mülkü olduğu ihtimali verilirse sahibine verilmelidir ve onun mülkü değilse ondan öncekine ve onun da değilse maliki belli olmayıncaya kadar veya maliki olduğu ihtimali verilmeyene kadar araştırılmalıdır ve kimseye ait değilse bu durumda malik bulan kimsedir ve humusunu vermesi gerekir.

Dalgıçlıkla Elde Edilen Cevherler

Bir kimse denize dalar ve inci, mercan gibi değerli bir cevheri çıkarırsa, bu mücevherin değeri, çıkarma masrafları düşüldükten sonra on sekiz nohut altın veya daha fazla olursa humusunu vermelidir. Denizden çıkardığı şeyin tek veya birkaç türden, aynı anda veya birkaç kez birbirine yakın olması fark etmez ve farz ihtiyat gereği Nil, Fırat veya Karun gibi büyük ırmaklar da deniz hükmündedir. Mücevherlerin kendisi kıyaya vurursa ve insan bunları sudan veya denizin kenarında çıkarırsa humusu yoktur. Ama bir kimsenin bu iş mesleği ise gelir kaynağı ve meslek sayılır ki daha önce bunun hükmü geçti.

Zorunlu Giderler

Zorunlu giderler iki kısımdır: Yaşamın zorunlu giderleri ve kazancın zorunlu giderleri.

Yaşamın Zorunlu Giderleri

Kişinin kendisini ve bakmakla yükümlü olduğu kişileri geçindirmek için yaptığı harcamalar humusa tabi değildir.

Yaşamın Zorunlu Gereksinimleri Üç Kısımdır:

Birinci Kısım: Birinci kategori, yükümlünün özel hayatı ve bakmakla yükümlü olduğu kişilerin ihtiyaçlarını karşılamak için elinde bulunması gereken araç ve gereçlerdir. Muhtemel misafir için battaniye, yastık ve tabaklar gibi hatta kullanılması öne çıkmasa da bu gibi eşyalar bu kategoriye dâhildir.

İkinci Kısım: Yiyecek, giyecek ve sağlık maddeleri gibi tek kullanımla biten ve geride bir şey kalmayan yaşam tüketim maddeleri.

Üçüncü Kısım: Elektrik, su, gaz makbuzları ve sağlık, dinlenme, hediye, sadaka ve benzeri yaşamın cari giderleri.

Birinci Kısım

Soru 84: Tedbir amaçlı ve olası misafirler için battaniye, yastık ve kaplar aldım, ama yıl boyunca kullanılması nasip olmadı. Acaba bunların humusu var mıdır?

Cevap: Bu gibi – kullanılan maddeler olmayan – konularda zorunlu ihtiyacın ölçüsü bunların el altında bulunmasıdır, yani ihtiyaç anında kullanılması için sürekli bulundurulması gerekir. Dolayısıyla satın alma zamanında hatırlatılan anlamda ihtiyaç konusu olmuşsa ve alınması gerekli olmuşsa, her ne kadar kullanılmasa da humusa tabi değildir.

Soru 85: Satın aldığım ve şimdiye kadar ilmi anlamda yararlanmadığım kitabın humusu var mıdır?

Cevap: İhtiyaç konusu olması ve konumunuzla uygun ölçüde olması durumunda humusu yoktur.

Soru 86: Ev için gerekli eşyaları alma kastım var, ama almam gereken eşyaların eksikliği nedeniyle almadım ve bu da humus yılına denk geldi. Ev eşyalarını almak için hazırladığım miktarın humusunu vermem gerekir mi?

Cevap: Genel olarak humus yılının başından önce gerekli yaşam eşyaları ihtiyaç konusu olup ve almak için girişimde bulunmuşsanız ve herhangi bir sebepten dolayı almayı ertelemişseniz ve humus yılı gelmişse gecikmeden alınması durumunda söz konusu miktarın humusu yoktur.

Soru 87: Konut için bir ev satın alınması doğrultusunda girişimde bulundum, ama humus yılına birkaç gün kala satıcı anlaşmayı bozdu. Humus yılı başında evin alınmasında kullanacağım miktarın humusu var mıdır?

Cevap: Ertelemeksizin hemen ev satın alma girişiminde bulunup satın alırsanız humus farz değildir.

Ferahlık ve Dinlenme Amacıyla Zemin ve Bahçe

Soru 88: Ailecek kullanılması ve dinlenme amacıyla bir parça bahçe satın aldım. Bunun humusu var mıdır? Humusunun olması durumunda duvar çekilmesi ve ağaç ekilmesi gibi yapılan masraflar da humusa tabi midir?

Cevap: Örfi olarak konumunuzun dışında değilse humusu yoktur.

Soru 89: Bahçe yapma amacıyla zemin aldım ama şimdiye kadar bu zemini bahçeye dönüştürmeyi başaramadım. Humus yılının gelmesi durumunda burası humusa tabi midir? Ve Tabi olması durumunda humus nasıl hesaplanacaktır?

Cevap: Bahçeye kişisel ihtiyaçlarınız için dinlenme yeri olarak ihtiyaç duyuyorsanız ve bu sizin alışılmış saygınlığınızı ve statünüzü aşmıyorsa humus yoktur.

Ziynet Eşyaları

Soru 90: Bir kadın kendi konumunu dikkate alarak aylık geliriyle her ay altın alırsa bunun humusu var mıdır?

Cevap: Altın, kadınların normal ziyneti içinse ve örfi olarak kadının konumuyla uygunluk taşıyorsa humusu yoktur.

Hayvanlar

Soru 91: Evinde kuş veya balık akvaryumu olan kimse için bunların humusu var mıdır? Özellikle pahalı ve ziynet için olursa

durum nedir?

Cevap: Örfi konumun dışında olursa humusu vardır.

Soru 92: Çiftçiler yaşamlarını sürdürmek için yaşamın zorunlu giderleri doğrultusunda ayrı faydalar elde etmek için inek, koyun ve benzeri hayvanları bulundurmaya mecburdur. Bu hayvanların ve bunlardan ayrı olarak yararlanılan menfaatlerin humusu var mıdır?

Cevap: Hayvanlar ihtiyaçtan fazla olmazsa humusu yoktur, ama onlardan elde edilen özel menfaatler – süt, yün ve yağ gibi – humus yılı sonuna kadar kullanılmamışsa humusa tabidir.

Koleksiyon

Soru 93: Madeni para, kâğıt para, pul ve benzeri gibi koleksiyon şeklinde toplanan eşyalar humusa tabi midir?

Cevap: Bunların alımı, bulundurulması ve bunlardan yararlanılması toplumsal konumun dışında değilse ve ticaret kastıyla alınmamışsa humusu yoktur.

İkinci Kısım

Yaşam için zaruri masrafların humusunun olup ve olmaması, örfe göre tayin edilen masraflardır. Humus yılı boyunca tüketilen tüketim maddelerinin – yiyecek, sağlık ve... humusu yoktur.

Geride Kalan Tüketim Maddeleri

Soru 94: Humus yılı başına kadar geride kalan kalem, defter, yağ, sabun ve benzi kullanım maddelerinin humus hükmü nedir?

Cevap: Fasulye ve et gibi torbayla ve ambalajsız olarak alınan maddelerse bunların kalanının humusu hesap edilmelidir. Ama bunlar ambalaj şeklinde olurda ihtiyaç miktarınca alınırsa kullanılmış pakette kalan miktarın humusu yoktur.

Kırtasiye Malzemeleri

Soru 95: Kırtasiye malzemelerinin humusu var mıdır?

Cevap: Bu malzemelere örfi konum ölçüsünde ihtiyaç varsa humusu yoktur. Ama bu maddeler kullanım yılı fazlasıysa ve alınıp satılabiliyorsa bu durumda humusunun verilmesi gerekir.

Fazla İlaç

Soru 96: Humus yılı başına kadar baki kalan ilaçların humusu var mıdır?

Cevap: İhtiyaç durumunda ertelemeksizin istifade edilmesi için hastanın elinde olması gerekiyorsa veya daha az alınması mümkün değilse humusu yoktur.

SIM Kart Şarjı ve İnternet

Soru 97: Telefon kartında ve ön ödemeli SIM kartında kalan miktarın (kontörün) humusu var mıdır?

Cevap: Anormal ve ihtiyaç fazlasının üstünde alınmışsa ve geride kalan satılabilir özelliği taşıyorsa humusu yoktur.

Üçüncü Kısım

Cari yaşam giderleri suretinde harcanan yaşamın zorunlu ihtiyaçlarının humusunun olmamasının ölçüsü örfi konum ve israftan kaçınmadır.

Hediyenin Konumu

Hediye, hediye verenin konumunun üstünde olmaması durumunda zorunlu giderin kapsamına girer ve konumun üstünde bir miktar olursa hediyenin humusu hediye eden tarafından ödenmelidir.

Alınan Hediye

Hediye humus yılı sonundan önce teslim edilmemişse zorunlu ihtiyaç sayılmaz ve humusunun verilmesi gerekir.

Soru 98: Bazen ziyaret amaçlı yolculuklarımda bir miktar elbise ve hediye alıyorum, ama hediye vereceğim bir konu öne çıkmıyor ve başka bir zaman hediye vermek için saklıyorum. Bu konuların humusu nasıldır?

Cevap: Humus yılı başında elinizde bulundurduğunuz miktarın humusunu vermeniz gerekir.

Hediyenin Geri Alınması

Yıl içinde gelirden bir hediye verilse ve humus yılı sonrası hediye geri alınsa, alınır alınmaz humusunun verilmesi gerekir.

Humusu Verilmemiş Maldan Hediye

Humusu verilmemiş bir malın hediye verilmesinin sakıncası yoktur, ama bunun humusu hediye verenin sorumluluğundadır.

Soru 99: Bir kimse humusunu vermediği bir malı camiye bağışlarsa, bunun kabul edilmesi caiz midir?

Cevap: Bunun alınması caizdir, ama bunun humusu hediye edenin sorumluluğundadır.

Eş ve Çocuğa Hediye

Soru 100: Erkeğin eşine aldığı altın humusa tabi midir?

Cevap: Normal ve konumuna uygunsa yıllık zorunlu giderden sayılır ve humusu yoktur.

Soru 101: Bir kimsenin, ileride ev almak veya gerekli masraflar için biriktireceğini bildiği halde, bir yıl geçmeden hanımına parayı hediye vermesi caiz midir?

Cevap: Bağış gösteriş için olmazsa ve hediye verenin konumuna uygun olursa sakıncası yoktur.

Soru 102: Kadın ve erkek mallarına humus düşmemesi için humus yılı gelmeden önce kendi yıllık kârlarını birbirlerine hediye ediyorlar. Bunların humus hükmünü açıklamanızı rica ediyorum.

Cevap: Göstermelik bağışlar humusun farz oluşunu iptal etmez.

Soru 103: Benim humus yılım ocak ayının başıdır. Ocak ayı sonunda aldığım maaşın humusu var mıdır? Maaşı aldıktan sonra geride kalanı (ki adet gereği birikim olmaktadır) eşime hediye etsem bu humusa tabi midir?

Cevap: Humus yılı öncesi aldığınız aylıktan veya humus yılı sonrasında önce alma imkânı olan aylıktan, zorunlu yaşam giderlerine yapılan harcama sonrası geride kalan miktarının humusu farzdır. Ama eşinize veya başka birisine hediye verirsiniz ve bu hediye gösteriş için olmazsa ve sizin örfi konumunuzla uygunsa humusu yoktur.

Soru 104: Çocuk için bir miktar para kenara bırakılırsa ve hibe olarak ona bağışlanırsa hibe edilen bu paranın humusu var

mıdır?

Cevap: Bağış gerçek bağış olursa (göstermelik olmazsa) humusu yoktur.

Soru 105: Bir kimse humusu verilmemiş bir maldan değerinin üstünde bir mülk alırsa ve bu mülkün tamiri için çok masraf ederek buluşa ermemiş bir çocuğuna hibe edip resmi olarak onun üzerine geçirirse bu kimsenin humus hükmü nasıldır?

Cevap: Bu miktardaki hibe söz konusu kimsenin konumuna uygunsa ve humus yılı başından önce satın almış ve hibe etmişse humusu yoktur.

Soru 106: Kızıma düğün hediyesi olarak bir konut verdim, bunun humusunu vermem gerekiyor mu?

Cevap: Örfi olarak sizin konumunuza uygunsa ve üzerinden humus yılı geçmemişse humusu farz değildir.

Şer'i Sadaka ve Maaş

Soru 107: Bir kimse konumuna uygun olarak okul, sel mağdurları ve benzeri gibi hayır işleri için harcama yapıyor. Mezkûr işler için harcanan bu miktar, yıllık gelirden sayılır mı ve humusu yok mudur?

Cevap: Humusu yoktur.

İsraf ve Haram Giderler

İhtiyaç duyulmayan veya israf ve döküp saçma olarak hesap edilen mal ve keza erkek altın yüzüğü, boş ve anlamsız araçlar, kumar aletleri ve benzeri haram eşyalar için yapılan harcamalar zorunlu giderden sayılmaz ve humusunun verilmesi gerekir.

Soru 108: Erkekler için altın kullanmanın haram olduğunu bilinmediğinden, birkaç yıl altın kolyeyi yanımda taşıdım ve şimdi onu kullanmanın haram olduğunu anladım. Bu altının humusu var mıdır?

Cevap: Yıllık gelirden alındıysa birinci humus yılı sonunda paranın değer kaybı hesabıyla humusunu ödemeniz gerekir.

Soru 109: Oğlumun düğünü için tanıdıklara karşı mahcup olmamak ve oğlumun ısrarı üzerine şehrin en pahalı salonlarından birinde, çeşitli resepsiyonların yanı sıra fahiş maliyetlerle bir düğün salonu tuttuk. Şimdi benim sorum şudur: Bu konuda israf edilmişse yapılan giderlerin humusunu vermemiz gerekiyor mu?

Cevap: Sosyal itibarınız için abartılı ve aşırı harcamalar zorunlu giderden sayılmaz ve bunların humusunu vermeniz gerekir.

Zorunlu Harcamalarda Anormal Tutumluluk

Yaşamı kendine ve ailesine zorlaştıran ve kendi ve ailesinin konumunun çok aşağısında harcama yapan kimse tasarruf ettiği miktarı zorunlu giderden sayamaz ve bunun humusunu vermemezlik yapamaz.

Soru 110: Ben ortak yaşamın cari harcamalarında tasarruf yaptığım için bir miktar para biriktirdim, ama bu yolla biriktirdiğim paranın humusunun olduğunu işittim. Ailemin çektiği zorluktan dolayı bu paranın bir miktarının humusunu muaf sayabilir misiniz?

Cevap: Hayır, zorunlu giderden tasarruf yapılması humusun verilmemesine sebep olmaz.

Humustan Kaçınmak İçin Gelirin Kullanılması

Soru 111: Humustan kaçmak için gelirini harcayan kimsenin üzerinden humus düşer mi?

Cevap: Harcama normal olursa ve israf edilmemiş olursa humusa tabi değildir.

Kullanılmayan Birkaç Parça Eşya

Soru 112: Örneğin kırk parça servis tabağının bazılarının kullanılması, kullanılmayan diğer parçaların humusunun

verilmemesi için yeterli olur mu?

Cevap: Ev eşyalarının humusa tabi olmamasının ölçüsü, her ne kadar yıl boyunca kullanılmasa bile, ferdin örfi konumuna uygun olan ihtiyaçtır.

Soru 113: Gerekli yaşam koşullarını sağlamak için ev eşyalarını takım almak zorundayım, yani ihtiyaç olmaksızın tam takım alma mecburiyetindeyim. İhtiyaç duyulmayan parçaların humus hükmü nasıldır? Tam takım almaya mecbur olmamam durumunda humus hükmü nedir?

Cevap: İhtiyaç duyulan takımın alınması tamamen normal ve alışlagelmiş bir şekildeyse humusu yoktur.

Soru 114: Birkaç ciltten oluşan bir kitap serisinin (örneğin Vesailü's-Şia) bir cildinden yararlanılması kitap serisinin tamamının humusunun düşmesine sebep olur mu? Yoksa her cildin bir sayfası mı okunmalıdır?

Cevap: Kitap serisinin tamamına ihtiyaç duyuluyorsa veya ihtiyaç duyulan cildin alınması serinin tamamının alınmasını gerektiriyorsa humusu yoktur. Aksi halde kullanılmayan ciltlerin humusu verilmelidir ve her cildin bir sayfanın okunması humusunun verilmemesi için yeterli değildir.

Gelecekteki Zorunlu İhtiyaçların Kademeli Olarak Hazırlanması

Gelecekteki zorunlu ihtiyaç olan eşyaların alınmasının normal ölçüde olması ve miktarının örfi konum düzeyinde olması durumunda zorunlu giderden sayılır ve humusa tabi olmaz.

Soru 115: Kademeli olarak aldığım kızımın çeyizi ve keza evleneceği zaman geline verilmesi doğrultusunda oğluma aldığım eşya humusa tabi midir?

Cevap: Bunların alınması daha önce hatırlatıldığı gibi normal ölçüde olursa humusu yoktur.

Soru 116: Bazen buzdolabı gibi ev eşyaları değerinin altında bize satılıyor ve bu eşyalar gelecekte yani evlilik sonrası ihtiyaç duyduğumuz eşyalardır. Bu eşyaların evlilik sonrası birkaç katına alınacağı dikkate alındığında hali hazırda kullanılmayan eşyalar humusa tabi midir?

Cevap: Gelecekte kullanılacak bu eşyalar yıllık gelirle alınmışsa ve alınan yılda sizin buna ihtiyacınız yoksa humus yılı başında bunun değerinin humusunu vermelisiniz. Ama bunların önceden alınması normalse ve değeri de sizin örfi konumuzla uygunsa bu durumda zorunlu harcamadan sayılır ve humusu yoktur.

Soru 117: Bir kimse ihtiyacı olan ev yapımı için yıllık geliriyle bir arsa alsın ve ev yapmaya başlasın, ama ev tamamlanmadan önce humus yılı gelse, bu yarı kalan evin ve ev için alınan inşaat malzemelerinin humusu var mıdır?

Cevap: Humusu yoktur.

Soru 118: Bir kimse ailesine ev yapması doğrultusunda konumuna uygun bir arsaya sahiptir, ama humus yılı boyunca ev yapma gücü yoktur veya bir yılda ev yapma imkânı yoktur. Bu kimseye mezkûr arsanın humusu farz mıdır?

Cevap: Bu arsanın humusu yoktur.

Soru 119: Kooperatife üye olan birisinin arsasını devretme ayrıcalığını elli bin liraya satın aldım ve satın almak için yirmi bin lira borç aldım. Henüz arsayı devralmadığım göz önünde bulundurulursa ve humus yılının da geldiği dikkate alınırsa bunun humusu var mıdır?

Cevap: Arsa ihtiyaç duyulan ev yapımı için alınmışsa humusa tabi değildir ve borç aldığınız paranın da humusu yoktur.

Çocukların Geleceği İçin Ev

Baba çocuklarının geleceği için ev veya arsa alsın, örfi olarak ev alınması babanın sorumluluğunda olması ve ihtiyaç duyulması anında alma gücüne sahip olmaması durumunda bunun humusu yoktur.

Çeyiz İçin Gelirden Yapılan Birikim

Soru 120: Çeyiz, tedavi ve benzeri gibi zorunlu harcamalar için tasarruf yapılırsa yapılan bu birikimin humusu var mıdır?

Cevap: Genel olarak gelirden yapılan birikim humusa tabidir. Elbette olası hadiseler için yapılan birikimin humusu verildiği zaman geride kalan miktar yeterli ölçüde değilse ve kişinin kaygısını gidermezse humusu yoktur.

Soru 121: Dokuz yaşındaki kızım için banka hesabı açtırdım ve çeyizinin alınması doğrultusunda kullanmak için her ay bu hesaba az bir miktar para yatırıyorum. Bunun humusu var mıdır?

Cevap: Hibe olarak onun hesabına para yatırıyorsanız humusu yoktur, ama hibe edilmediyse ve hesap sadece onun adına ise humus vardır.

Zorunlu Harcama İçin Ön Ödeme

Soru 122: Gelecekte bana konut arsası teslim etmesi için bir kuruma elli bin lira ödedim ve şimdi bunun üstünden bir yıl geçti. Bir taraftan bu paranın bir kısmı bana ait ve diğer bir kısmını borç aldım ve borcun da bir miktarını ödedim. Acaba bunun humusu var mıdır? Ve bunun miktarı ne kadardır?

Cevap: İhtiyaç konusu evin yapılması için alınan arsa bir miktar para ödenmesine bağlıysa ödenen miktarın humusu yoktur.

Taksitli Zorunlu İhtiyaç Temini

Soru 123: Taksitle bir konut aldım ve aylık ödemelerini yapıyorum. Bu humusa tabi midir?

Cevap: Genel olarak zorunlu ihtiyaç borç almakla temin edilmişse yıl içinde gelirden ödenen taksitlerin humusu yoktur.

Bir Yıl İçin İhtiyaç Alımı

Soru 124: Her yıl mart ayında fuar düzenleniyor ve kıymetleri uygun olduğu için çocukların kışlık ve yazlık elbiseleri başta olmak üzere bir yıllık ihtiyaçları bu fuardan alıyoruz. Alınan bu şeylerin humusu var mıdır?

Cevap: Alınan bu eşyalar humus yılı başından önce olursa humusu yoktur ve humus yılından sonra olursa humusa tabidir.

Humusu Verilen Parayla İhtiyaçların Alınması

Soru 125: Bir kimse her gelirinin humusunu eline geçer geçmez hemen öderse ve bu parayla yaşamın zorunlu ihtiyaçlarını alırsa bunun üzerinden bir yıl geçmesi durumunda humusa tabi midir?

Cevap: Humusa tabi değildir.

Humusa Tabi Parayla Zorunlu Alış Veriş

Soru 126: Humusa tabi ve humusu verilmemiş gelirle ev, araba, halı ve benzeri yaşamın zorunlu ihtiyaçları alınsa zorunlu ihtiyaç olması hasebiyle bu şeylere harcanan paranın humusu bağışlanır mı?

Cevap: Enflasyonla birlikte alınma ücretinin humusu verilmelidir.

Soru 127: Daha önce humusu verilmemiş bir malla yapılan evin humusu var mıdır? Humusunun olması varsayımıyla humus

fiili değer esasınca mı yoksa alındığı tarihteki değeri esasınca mı hesap edilir?

Cevap: Üzerinden bir yıl geçen gelirle yapılmışsa humus yılının başında paranın humusu enflasyonla birlikte hesap edilip verilmelidir.

Zorunlu Harcamadan Sayılmamak

İhtiyaç veya masraf konusu olan zorunlu gider bir süre sonra zorunlu gider olmanın dışına çıkarsa, humus yılı sonrası zorunlu giderin dışına çıkmışsa humusa tabi değildir, ama humus yılı başından önce zorunlu giderin dışına çıkmışsa güncel değerden humusu verilmelidir.

Soru 128: Evime bir adet dokuma halı aldım ve birkaç yıllık halımı bir kenara bıraktım. Önceki halımın humusu var mı? Yoksa humustan muaf mı?

Cevap: Evinizin zorunlu ihtiyacı olan önceki halınızın humusu yoktur ve keza yeni halı da sizin zorunlu ihtiyacınız olduğu için humusu yoktur.

Soru 129: Yıl içi gelirle yaşamın zorunlu ihtiyacı alınsa ve humus yılı başından önce alınan şeye ihtiyaç duyulmasa bunun humusu var mıdır?

Cevap: İhtiyaç duyulmaması durumunda humusunun ödenmesi farzdır.

Zorunlu İhtiyaç Olan Evin Kiraya Verilmesi

Soru 130: Bir kimse ihtiyacı olan bir ev alıyor ve çeşitli sebeplerle orada oturmuyor veya bir süre sonra kiraya veriyor ve sonra evde oturmaktan vazgeçip satıyor. Bu sürede üzerinden humus yılının geçtiği varsayımıyla bunun humus hükmü nedir?

Cevap: Evde yaşaması şart değildir, bilakis ihtiyaç konusuysa ve kişinin toplumsal konumuna uygunsa zorunlu gider sayılır. Humus yılı sonrası satılması varsayımıyla evin parasının humusu yoktur, ama kira ücreti yıllık gelirden sayılır ve yılsonuna kadar zorunlu ihtiyaç için harcanmazsa humusa tabidir.

Zorunlu İhtiyacı Başka Bir Zorunlu İhtiyaca Çevirme

Soru 131: Bir kimse zorunlu ihtiyacı olan çok eski evini yılsonunda teslim almak üzere birkaç daire karşılığında veriyor. Fazla dairelerin humusunun hükmü nedir?

Cevap: Dairelerin tamamı ihtiyaç konusuysa humusu yoktur ve aksi durumda fazla daireyi gelir amacıyla kiraya vermişse satmayana kadar humusu yoktur ve satış sonrasında anapara ve enflasyon tutarı düşüldükten sonra fiyatında meydana gelen artış, satış yılı gelirinin bir kısmıdır. Satma ve kâr elde etme kastı varsa her humus yılı başında alıcının, enflasyon düşürüldükten sonra elde ettiği fiyat artışı tutarı üzerinden humus ödenmesi gerekir.

Zorunlu Giderin Sermayeye Dönüştürülmesi

Soru 132: Birkaç yıl içinde oturduğum evimi sattım ve parasını döner sermayeye yatırdım. Döner sermayedeki param humustan muaf mıdır?

Cevap: Zorunlu ihtiyacın dışına çıkan geçmiş yıllardaki zorunlu ihtiyaç parasının, hatta döner sermayeye yatırılrsa bile humusu yoktur. Elbette döner sermayeye yatırılan para, artış değeri her yılbaşında enflasyon düşüldükten sonra humusa tabidir.

Soru 133: Özel araç için oto park olarak yapılan bir yer bir süre sonra gelir amaçlı kiraya verilmiştir. Bu humusa tabi midir ve humusunun verilmesi gerekir mi?

Cevap: Bu değişim humus yılından sonra gerçekleşmişse humusu yoktur.

Soru 134: Zorunlu ihtiyaç olan evimi şirket yeri veya depo olarak kullanırsam önceden olduğu gibi şimdi de humustan muaf mıdır?

Cevap: Sorunuzdaki varsayımla humusu yoktur, ama satmışsanız müstehap ihtiyat gereği değer artışının humusunu vermelisiniz.

Soru 135: İhtiyacım olan bir ev aldım ve bu evin sokak içinde bir tane dükkânı var, ama benim hedefim evdi. Bu dükkâna humus düşer mi?

Cevap: Dükkânı da ev gibi yararlanma kastıyla almışsanız humusa tabi değildir, ama sadece ticari yararlanma durumu varsa – her ne kadar istifade etmeseniz veya kiraya vermeseniz de – zorunlu gider fazlası humusa tabidir.

Zorunlu Gereksinimin Satılması

Zorunlu gereksinim humus yılından sonra satılırsa bunun parasının humusu yoktur.

Soru 136: Birkaç sene önce bir araba satın aldım ve hali hazırda değerinin birkaç katına çıkması mümkündür. Arabanın satılması ve fiili değerinin alınması durumunda bir ev satın almak istiyorum. Satış parası alınır alınmaz humusu verilmeli midir yoksa arabayı aldığım para humusa tabi olup diğer değer artışından kalan miktar yıllık gelirden sayılacak ve yılsonuna kadar zorunlu ihtiyaç için harcanmaması durumunda humusa mı tabi olacaktır?

Cevap: Araba zorunlu gereksinim ise humusu yoktur, ama kazanç vesilesi ise ve ilk humusu ödenmişse ilk değer ve enflasyonun çıkartılmasından sonra değer artışı yıllık gelirden sayılır.

Soru 137: Bir kimse evini humus yılı geçtikten sonra satar ve parasını kâr amaçlı bankaya yatırırsa ve sonra humus yılı gelirse bunun hükmü nedir? Bu parayı ev almak için bir kenara bırakırsa hükmü nedir?

Cevap: Humusu yoktur.

Soru 138: Bir insanın veya ailesinin yıllık gelirle aldığı ev, araba ve ihtiyaç konusu gereksinimleri zorunluluktan dolayı veya daha iyi bir şeye dönüştürme kastıyla satarsa bunun humusu nasıl olacaktır?

Cevap: Humus yılından önce başka bir zorunlu gereksinime dönüştürülürse veya satımı humus yılından sonra olursa humusu yoktur.

Satılmış Arsa ve Ev

Soru 139: Humusu verilmiş parayla gücüm yeterse ev yapıp içinde yaşamak ve gücüm yetmezse satın ev almak niyetiyle bir arsa satın aldım. Birkaç yıl sonra arsanın değeri arttı ve ben de sattım ve aynı humus yılında birikimlerimin bir kısmını da ekleyerek bir ev satın aldım. Bu evin parası humusa tabi midir?

Cevap: Humusa tabi değildir.

Yakın Gelecek İçin Para Birikimi

Biriktilen paranın mutlak surette humusu vardır, ama humus yılbaşından beş güne kadar zorunlu ihtiyaç için harcanırsa humusu yoktur. Elbette olası olaylar için biriktirilen paranın humusun verilmesiyle geride kalan miktar, ihtimali hadiseler için yeterli olmazsa ve bu doğrultuda şahsın kaygıları ortadan kalkmazsa humusa tabi değildir.

Yılın En Son Maaşı

Soru 140: Humus yılım ayın başında olursa ve maaşım humus yılına birkaç gün önce verilse bu ayın maaşına humus düşer mi?

Cevap: Humus yılı başından beş güne kadar harcanırsa humusu yoktur ve humusun

verilmesiyle geride kalan miktarın gelecek ayın giderlerini karşılamadığı konusunda da meselenin hükmü bu şekildedir.

Yaşamın Zorunlu Gereksinimlerinin Hazırlanması İçin Yapılan Birikim

Soru 141: Bir kimsenin evi yoktur ve ev almak veya yaşamın zorunlu gereksinimlerini hazırlamak için mal biriktirmiştir. Bu birikimin humusu var mıdır?

Cevap: Gelirden yapılan birikim gelecekte yaşam giderlerinin karşılanması içinse humus yılı başında humusu vardır. Ama birikim yaşamın zorunlu eşyalarının hazırlanması içinse veya zorunlu harcamaların temini içinse bu durumda yakın gelecekte humus yılından sonra belirtilen şekillerde tüketilmesi halinde humusu yoktur.

Evlilik Giderleri İçin Maaştan Yapılan Birikim

Soru 142: Ben bekârım ve evlenmek istiyorum. Şükürler olsun ki şimdiye kadar evlilik masraflarının karşılanması için bir miktar para biriktirebildim. Humus yılım çok yakındır. Ben işçilik yapıyorum ve sınırlı bir gelire sahibim ve humusun verilmesi durumunda evliliğimin ön hazırlığının yapılmasında sorunla karşılaşacağım. Biriktirilen bu miktar, basit törenlerle yapılacak bir evliliğin ilk masraflarını karşılamıyor. Bu konuların dikkate alınmasıyla bu birikimin humusu var mıdır?

Cevap: Evliliğin ön konuşunun hazırlığı için – kız istenmesi gibi – girişimde bulunduysanız söz konusu miktarın humusunu ödemeyebilirsiniz ve evlilik işleriyle alakalı işleri yerine getirebilirsiniz.

Soru 143: Din ilimlerini tahsil eden talebenin geliri tebliğ, çalışma veya imam (a.s) sehmi olursa bunun humusu var mıdır? Veya humus vermeden evlilik giderleri için birikim yapabilir mi?

Cevap: Din ilimleri tahsil edenlerin aldığı aylık humusa tabi değildir, ama tebliğ ve çalışmadan hâsıl olan gelir, diğer gelirlerin hükmünü taşır.

Ev Yapımı İçin Yapılan Birikim

Soru 144: İki yıldır ev yapmak için bir arsa satın aldım. Arsanın içine bir ev inşa etmek için günlük harcamalardan para biriktirsem – hali hazırda kiracıyım – yılsonunda bunun humusu var mıdır?

Cevap: Humus yılı gelmeden önce inşaat malzemeleri alırsanız humusu yoktur.

Kazancın Zorunlu Giderleri

Kâr elde etmek için harcanan ve bir şeyle telafi edilmeyen - ulaşım masrafları, işçi ve işçi maaşları, mağaza kiralari, su ve elektrik masrafları, vergiler gibi - gelirin bir kısmı telef hükmündedir ve humusa tabi değildir. Bu işler için gelir dışı yapılan harcamalar aynı yılın kârından düşülür.

Soru 145: Dükkânın dekorasyonu ve tasarımı için birkaç milyon harcadım. Bunlar için yapılan harcamaların humusu var mıdır?

Cevap: Genel olarak iş yerinin değerinin artmasına sebep olmuşsa veya intikal ettirilebiliyorsa ve satılabiliyorsa humusu vardır, aksi durumda telef hükmündedir ve humusu yoktur.

Soru 146: Bir kimsenin humusunu ödediği bir dükkânı ve ticari bir yeri olsa ve bu dükkânı satmak amacıyla elinde bulundursa ve dükkânın dış veya iç görünümünün değişimi için mermer yaptırıp veya dekorasyonunu değiştirirse dükkânın değerinin artmasına sebep olan bu işler doğrultusundaki harcamaların humus hükmü nedir?

Cevap: Hatırlatılan doğrultuda gelir giderinden kaynaklanan değer artışı humusa tabidir.

Soru 147: Bir kimse zorunlu ihtiyacı olmayan bir ev yapsa ve kiraya verme kastı olsa ve evin arsası ve ev yapımı için inşaat malzemelerinin tamamını humusunu verdiği parayla temin etmesi yanında işçi ücreti, taşıma giderleri ve benzeri gibi ev yapımı için giden harcamaları yıl içi gelirinden yaparsa bunun humus hükmü nedir?

Cevap: İlk humus yılı sonunda arsa değeri, inşaat malzemeleri giderleri ve enflasyon değer kaybı düşülerek evin değerinin humusunu vermelidir.

Vergiler

Soru 148: Aylık maaş bordromdan vergi kesilirse humus ödemekten muaf olur muyum? Örneğin devlet memurlarının aylık maaşından vergi kesildiği için artık humus vermeyeceğimizi söylüyorlar.

Cevap: Vergi, kanuna göre her vatandaşın kendi payına düşeni ödemek zorunda olduğu toplumun yönetim maliyetlerinin teminidir, dolayısıyla vergi de yükümlünün diğer zorunlu ödemeleri gibi fertlerin yaşam giderlerindendir ve humusla alakası yoktur.

Soru 149: Bu yıl için vergi belirlenen, ancak ödemediğimiz vergiyi yılsonunda elde edilen gelirden düşebilir miyiz?

Cevap: Evet, vergi bu yılın geliriyle alakalıysa gelirden düşebilirsiniz.

Soru 150: Geçen yıl dükkânımın sermayesinin bir yıllık humusunu hesaplayıp ödedim, ama bu yıl humus yılı başlarında iki yıllık gelirim vergisini ödemediğimi fark ettim. Sorum şudur: Vergiden gafil olduğum dikkate alınarak bu yılki humusumun hesaplanmasında geçmiş yılların vergisini sermayemden istisna edebilir miyim?

Cevap: Humus yılı başından önce bu yılın gelirinden önceki yılların vergisini ödeyebilirsiniz, ancak borcun aynı yıla ait olması halinde kesinti ve istisnası mümkündür.

Borç ve Borç Mal

Yükümlü, humus yılı başından sonra beş güne kadar zorunlu gereksinimle alakalı borçlarını ve keza cari yıl ve geçmiş yılların işçi ücreti, elektrik faturası ve benzeri telefattan olan zorunlu giderlerini cari yılın gelirinden ödeyebilir.

Aynı şekilde cari yılların alakalı olan ve ilk gelir yılında ilk gelirden sonra oluşan zorunlu gereksinimleriyle ilgili borçlarını yıllık gelirinden düşebilir, ama yeni yılda oluşmuş ilk gelirden önceki borç (borçlanma ve yaşam giderlerinin veresiyesi gibi) farz ihtiyat gereği düşülemez ve gelirden istisna edilemez.

Aynı şekilde yılın ilk gelirini elde ettikten sonra yukarıda belirtilen harcamalar için kullandığı, hediye, miras, humus parası gibi humusa tabi olmayan tutarları da yılın gelirinden düşebilir.

Hatırlatma: Yaşam gereksinimleri için yapılan harcama ve bununla alakalı borçlar humus yılı başından sonra beş güne kadar ödenmesi caizdir. Kazanç ve iş için zorunlu gereksinimlerle alakalı borç, yılsonuna kadar ödenmezse sadece aynı yılın geliriyle alakalı olması durumunda düşülüp istisna edilebilir. Dolayısıyla, borç örneğin, iş ile ilgiliyse, ancak yılın geliri çalışan maaşları için olursa, bu borç yılın gelirinden düşülmez ve istisna edilmez.

Hatırlatma: Elbette yükümlü humus yılından biraz sonra borcunu aynı yılın gelirinden ödemek isterse örfi olarak yılın giderinden hesap edilen miktarda geride kalan borç miktarı yıllık gelirden istisna edilir ve böyle olmaması durumunda harcanmayan geride kalan gelirin tamamının humusu vardır.

Yaşam Gereksinimleri Doğrultusunda Borçlanma

Soru 151: Yaşam gereksinimlerinin hazırlanması doğrultusunda bir miktar borçlandım, yılbaşı gelirse ve alacaklı parasını istemezse bu miktarın tamamını veya bir kısmını yeni gelirden temin edebilirsem bu borç, bu gelirden istisna edilebilir mi?

Cevap: Gereksinim için yapılan harcama cari yılın oluşan ilk gelirinden sonrasıyla alakalı olursa gelirden çıkartılır.

Soru 152: Yaşam gereksinimleri için borcu olan kimse, birkaç yıla kadar borcunu ödeme fırsatının olduğu göz önünde bulundurulursa yıllık gelirden borcunu düşebilir mi?

Cevap: Borcu cari yılla alakalıysa ve ilk gelirden sonra borçlanmışsa –ödemeksizin – yıllık gelirden düşebilir ve önceki yıllarla alakalıysa humus yılı başından sonra beş güne kadar öderse humusa tabi değildir.

Soru 153: Yaşamın sıradan giderleri için verdiğim bir miktar çek, humus yılı başındaki günde ulaşırsa aynı yılın gereksinimlerinden sayılır mı? Humusu var mıdır?

Cevap: Humusu yoktur.

Soru 154: Bir miktarı peşin ve diğer miktarı birkaç kişiden kârsız aldığım borçla bir malın sahibi oldum. Diğer taraftan önceki yılda ev yapmak için aldığım arsa sebebiyle borçluyum ve bu borcun çeklerinden birini birkaç ay sonra ödemem gerekiyor. Arsanın borcunu hatırlatılan miktardan (peşin ve karsız aldığım borç) düşmem ve geride kalanın humusunu vermem caiz midir?

Cevap: Arsayı cari yılda ve ilk gelirden sonra almışsanız borcunuzun karşılığını yıllık gelirinizden düşebilirsiniz. Cari humus yılından önce almışsanız humus yılı başından sonra beş güne kadar cari yılın gelirini hesap etmek suretiyle borcunuzu verebilirsiniz ki bunun aksi olması durumunda gelirden düşülmez.

Soru 155: Çocuğumu kayıt ettirirken aylık ücretini ödemem için bir süre tanıdı ve tutarı iki çekle ödedim. Mali yılbaşı geldiğinde bu miktar borç olarak dikkate alınabilir mi yoksa bunun ödenmesi sonraki yılın gelirinden mi temin edilmelidir?

Cevap: Yılın ilk gelirinden sonra çocuğunuza sağlanan eğitim hizmetlerinin tutarı düşülür ve geriye kalanını humus yılı başından sonra beş güne kadar gelirden ödeyiniz, aksi durumda gelirden düşülmez.

Nakit ve Taksit Borcu Olan Çalışanlar

Soru 156: Bazen yıllık harcama yaptıktan sonra geride bir miktar parası kalan işçiler için, peşin ve taksitli ödemelerinin olduğu dikkate alındığında, kalan paranın humusu farz mıdır?

Cevap: Borç, aynı yılın giderleri için kredi verilmesinden veya yılın bazı ihtiyaçlarının satın alınmasından kaynaklanıyorsa ve harcama, yılın ilk geliri elde edildikten sonra yapılmışsa borç miktarı yılın kalan gelirinden istisna edilir.

Gelir ve İş Gereksinimlerinden Dolayı Borç

İşletme ödemelerinin giderleri gelirden düşülebilir ve istisna edilebilir; hatta ödeme günü gelmemiş ve yükümlünün üzerinde olan harcamalar bile gelirden düşülebilir.

Soru 157: Dükânın su ve elektrik faturası ile işçinin yaptığı iş kadar olan parası ve bu gibi borçlar yılsonunda gelirden düşülebilir mi?

Cevap: İşletme gelirinin gereksinimlerinin borcu aynı yılın gelirinden düşülebilir.

Soru 158: Bir miktar alacağı olan ve aynı miktarda borcu olan, ama alacağını borcuna has kılan kimsenin humusunu ödemesi farz mıdır?

Cevap: Alacak, ücret ve maaş cinsinden – henüz alınmamıştır – olursa humusu yoktur ve gelirden borç verilmesi türünden olursa birkaç şekli vardır:

A. Aynı yılın geliri değerinde veya yaşamın gereksiniminden dolayı – ki ilk gelirden sonra oluşmuştur – borçluysa yılın gelirinden düşülebilir.

B. Borç yaşam gereksiniminden dolayı veya yıllar öncesinin gelirinden olursa humus yılı başından önce alacağını alırsa borcunu yılın gelirinden ödeyebilir. Böyle olmaması durumunda gelirden düşülmez.

Alınan Mevcut Borç

Soru 159: Humus yılının sonu geldiği halde, başkalarından aldığım yirmi milyon borç banka hesabımda mevcuttur ve bir taraftan henüz krediyi ve taksitlerini ödeme zamanı gelmemiştir ve diğer taraftan bu parayı harcamadım. Bu miktarın humusu var mıdır?

Cevap: Humusu yoktur.

Soru 160: Birkaç yıl önce bankadan kredi alıp bir yıllığına banka hesabıma yatırdım ve krediden yararlanmaksızın her ay taksitlerini ödüyorum. Bu kredinin humusu var mıdır?

Cevap: Mevcut miktar taksitlerin kalan miktarından çoksa fazla miktarın humusunun ödenmesi farzdır.

Uzun Vadeli Kredi Taksitleri

Soru 161: Yaşam masraflarım için kredi aldım ve gereksinimlerim için harcadım, ödenen taksitler humusa tabi midir?

Cevap: Kredinin gereksinimler için harcandığı dikkate alınarak humusu yoktur.

Soru 162: Kredi alırsak ve taksitler uzun yıllar sürerse, her yıl ödenen taksitlerin humusu var mıdır?

Cevap: Alınan para yaşam gereksinimleri için harcanırsa ödenen taksitler humusa tabi değildir, ama alınan paranın kendisi veya bir miktarı harcanmamışsa mevcut miktar borç miktarının kalan taksit tutarından fazla olması halinde, fazla olan tutarın humusunun verilmesi farzdır.

Soru 163: Evin inşaatı için borcum var ve bu borç on iki yıla kadar sürecek. Humus meselesinde bana yol gösterin, bu borç senelik gelirden istisna edilir mi?

Cevap: Genel olarak borç, konut inşaatı gibi gereksinimlere harcamak içinse, o yılın, hatta daha sonraki yılların gelirinden ödenmesinde bir sakınca yoktur ve humusa tabi değildir. Ancak gelirden istisna ve kesintiye, yalnızca tüketim yılının geliri, ilk gelir elde edildikten sonra tüketilmişse izin verilir.

Soru 164: Borcu olan kimseye humus vermesi farz mıdır?

Cevap: Sırf borçlu olmak humus verilmesine engel değildir.

Soru 165: Bankadan bir miktar borç aldım, ödeme zamanı humus yılımın bitiminden sonra gelecek ve bu parayı bu yıl ödemezsem gelecek yıl ödeyemeyeceğimden korkuyorum. Humusu ödeme konusunda humus yılıma ulaşıldığında görevim nedir?

Cevap: Taksitlerin - hatta ilerideki taksitlerin bile - ödenmesinde bir sakınca yoktur, ancak kredi kullanılmamış veya sermaye edilmişse humusu hesaplanıp ödenmesi gerekir.

Emanet Paranın Humusu

Soru 166: Bir kimsenin parası yanımızda emanet olsa bu para humusa tabi midir?

Cevap: O paranın humusunun verilmesi sizin göreviniz değildir.

Kira Karşılığında Borç

Soru 167: Bir kimse iki katlı bir binanın sahibi olup kendisi üst katta oturuyor ve alt katı başka birisine kiraya veriyor ve kira almaksızın bir miktar borç para (rehini kâmil) alıyor. Alınan bu para humusa tabi midir?

Cevap: Humusa tabi değildir. Dikkat ediniz ki hatırlatılan şekilde evin kiraya verilmesi doğru değildir.

Soru 168: Bir mülkü aylık bin lira karşılığında kiraya verdim ve kiracıdan elli bin lira borç aldım. Bu miktar humusa tabi midir?

Cevap: Humusa tabi değildir.

Soru 169: Kiracının ev kiralamak için ev sahibine zorunlu olarak verdiği borcun (rehin) humusu var mıdır?

Cevap: Kiracı rehin parası vermeksizin kira ücretini verme gücüne sahip değilse veya ev sahibi kabul etmiyorsa humusa tabi değildir ve zorunlu gereksinim sayılır.

Humusu Verilmiş Mallar

Bir kez humusu verilmiş gelirin tekrar humusu yoktur.

Yıl Mevcudundan Humus Miktarının Düşülmesi

Soru 170: Maaşlı bir kimsenin humusunu verdikten sonra geriye bin lirası kalmıştır ve sonraki yılsonunda maaşına beş yüz lira zam yapılmıştır. Yeni yılda beş yüz liranın mı yoksa bin beş yüz liranın mı humusu vermesi gerekir?

Cevap: Yıl boyunca bin lira harcanmamışsa veya yılın ilk gelirinden sonra gereksinimler için harcanmışsa sadece beş yüz liranın humusu farzdır.

Soru 171: Benim şimdiye kadar humus hesaplama yöntemim şu şekildeydi: Önce humus yılımı ilk gelirimden belirledim ve sonra her yıl mevcut para, yiyecek ve benzeri kullanılmamış şeyleri hesaplayarak geçen yılın mevcuduyla karşılaştırdım ve fazlalığın humusu verdim. Bu yöntem doğru mudur değil midir?

Cevap: Konu ettiğiniz yöntem önceki bakiyelerin yeni yılın ilk gelirinden önce tüketilmesi durumunda olursa farz ihtiyat gereği doğru değildir ve mevcudun tamamı hesap edilir. Ancak yeni yılın ilk gelirini aldıktan sonra geçen yılın humusu verilmiş bakiyesinden tükettirseniz yılsonunda aynı tutar gelirden düşülür ve istisna edilir.

Humusa Tabi Olmayan Malların Sermaye Humusu Hesabından Düşülmesi

Soru 172: Sermayeye eklenen humusa tabi olmayan mal yılsonunda sermayeden düşülür mü?

Cevap: Evet, enflasyonla birlikte sermayeden düşülür.

Humusu Verilen Kazanç Araçları

Humusu verilen kazanç araçları satılmadığı sürece humusa tabi değildir ve satılması durumunda değeri – verilen humus ve enflasyon düşüldükten sonra – satış yılı gelirinden sayılır.

Soru 173: Kazanç araçlarımın humusunu ilk yılda ödedim. Gelecek yıllardaki enflasyon artışı veya sonraki yıllarda değer artışının humusu var mıdır?

Cevap: Satılmadığı sürece bunlar humusa tabi değildir ve satılması durumunda satış değeri – verilen humus ve enflasyon düşüldükten sonra – satış yılı gelirinden sayılır.

Soru 174: Humusunu verdiğim kazanç araçlarını alım değerinin üstünde sattım. Bunun humusu nasıl hesap edilir?

Cevap: Verilen humus ve enflasyon düşüldükten sonra satış yılı gelirinden sayılır ve humus yılı sonuna kadar gereksinimler için harcanmazsa humusu vardır.

Soru 175: Geçen yıl humusu ödenen dükkândaki eşyaların humusunu hesaplamanın ve değer biçmenin yöntemi nedir?

Cevap: Dükkândaki malların humus yılı sonundaki değerini -eğer zorsa tahmini değerini- hesaplayın ve bir önceki yılın toplam değeri ile enflasyonundan fazla olan miktar üzerinden humus ödeyin.

Soru 176: Her yıl nakit paramı ve mallarımı hesaplayan bir dükkân sahibiyim ve bazı mallar humus yılı sonuna kadar satılmıyor. Yılsonunda ve satıştan önce humus ödemek farz mıdır, yoksa satıştan sonra mı humus ödenmesi gerekir? Malın humusunu ödedikten sonra satarsam, gelecek yıl onu nasıl hesaplayacağım? Eğer onu satmazsam ve fiyatı değişirse hükmü nedir?

Cevap: Satmak veya satmamak humusun ödenmesini etkilemez. Her halükarda humus yılının sonunda malları, alıcının sahip olduğu ve satılabileceği fiyat üzerinden hesaplamalı ve bunun humusunu vermelisiniz. Ertesi yıl satılması halinde elde edilen kâr, humus yılının başında enflasyondan fazla ise humusa tabi tutulur.

Soru 177: Yaklaşık bir yıl üç ay önce esnaflığa başladım. Humus meselesiyle ilgili birkaç sorum vardı:

- A. Bir yıl boyunca satın alınan ve depoda durup satılmayan, bozulan ve alış fiyatının altında bile alınmayan ve gerçekte tüccar için zarar sayılan mallara da humus uygulanır mı?
- B. Bugün bir malı satın alırsam ve yarın benim humus yılımsa humusa tabi olur mu yoksa bir yıl geçmesi mi gerekir?
- C. Eğer malı veresiye almışsam ve henüz parasını ödememişsem humusu var mıdır?
- D. Asıl sermaye beş milyon olsa ve bu para hediye olsa veya humusu ödenmiş olsa ve dolaşım halinde olsa humus yılı sonunda kalan mallara humus uygulanır mı?

Cevap:

A ve B. Maaş veya gelirden satın aldıysanız, humus yılının sonunda alıcıya satılan değer üzerinden humus ödenmesi gerekir.

C. Humus yılı sonundaki fiyat artışı humusa tabidir.

D. Değer ve fiyat artışı enflasyonu aşmıyorsa humusu yoktur.

Humusa Tabi Gelir İle Humusa Tabi Olmayan Malların Karışması

Yıllık gelirden humusa tabi olan mal ile humusa tabi olmayan mal aynı hesapta olursa humusa tabi mal mevcut olduğu sürece, hesaptan gereksinim için çekilen her miktar -kasıtlı veya kasıtsız- humusa tabi maldan düşülür ve humusa tabi olmayan malın humusu yerinde baki kalır.

Soru 178: Devletin yardım parası maaşımın yatırıldığı hesaba yatırılıyor. Para çekerken hangi parayı çektiğimi belirlemem gerekir mi? Bir defasında niyet etmeksizin para çektim, bu nasıl hesap edilecektir?

Cevap: Niyete gerek yoktur. Hesapta maaş olduğu sürece gereksinimler için çektiğiniz miktar maaştan düşülür ve devlet destek parası kendi yerinde kalır.

Soru 179: Faizsiz banka hesabımda örneğin humusu verilmiş elli bin lira olsa ve daha sonra önceki hesabıma humusu verilmemiş yirmi beş bin lira daha yatırsam yıl boyunca bir miktar para çekmem durumunda humus yılı sonunda mevcut miktarın humusunun tamamını mı hesap etmeliyim? Veya sadece geride kalan miktarın humusunu mu ödemeliyim?

Cevap: Yılsonunda hesabınızda mevcut miktar elli bin liradan fazlaysa fazla miktarın humusunu ödeyin.

Soru 180: Bu yılın nisan ayında humusumu ödedikten sonra hesabımda beş bin beş yüz lira kaldı ve zamanla sonraki ayların maaşı da buna eklendi ve humusu verilen parayla humusu verilmemiş para birbirine karıştı. Bu paraları ihtiyaçlar için kullanacağım zaman görevim nedir?

Cevap: Mevcut hesapta yılın ilk maaşını aldığınız zamanki miktarı yılsonunda düşün ve geride kalanın humusunu ödeyin.

Soru 181: Düğün hediyesi, evlilik kredisi ve maaştan oluşan bir mal varlığı söz konusudur. Paranın tamamından kredi ve hediye miktarınca kalmış olursa buna humus düşer mi?

Cevap: Yaşamın normal işleri için harcanmışsa ve borç taksitleri gelirden ödenmemişse humusu yoktur.

Soru 182: Bankada bir miktar param vardı ve humusunu da ödemiştım. Ama sonraki gelir yılında bu para üzerine birkaç kez para yatırdım ve tekrar çektim. Şimdi humus yılı sona eren bu paranın humusunu nasıl hesap etmeliyim? Paranın bir miktar dolaşıma girdiğine göre humus hepsine mi uygulanır yoksa sadece kalan mevcut miktarın geçen yıldan fazla olması durumunda bunun fazlalığına mı humus uygulanır?

Cevap: Eklenen tutarlar maaş ve gelirden ise, yeni mali yılın ilk maaşını alırken hesapta bulunan tutardan yılsonu mevcudu düşüp kalanın humusunu ödeyiniz.

Sermaye Ziyasının Telafisi

Humus yılının sonunda sermayedeki kayıplar – amortisman/aşınma ve yıpranma payı, aletlerdeki fiyat düşüşleri ve hadiseler - gelirden düşülür. Bu konuda – gereksinimin aksine- hasarların, sermayeye ilk gelirden önce veya sonra olması arasında fark yoktur.

Soru 183: Ben üretici birisiyim. Humus yılımda iş araçlarının bir kısmı hasar görüp üretim dışına çıktı ve bir kısmı da değer kaybetti. Bunların değerlerinin karşılığını yılı sonu gelirinden düşebilir miyim? Bu süre içerisinde hırsızlık veya yangın gibi bir kaza nedeniyle sermayemin bir kısmını kaybedersem durum nasıldır?

Cevap: Konu edilen durumların tamamı yıllık gelirden düşülür ve sonra humusu hesaplanır.

Soru 184: Önceki yıl mallarımın humusunu hesapladım ve humus yılı belirledim. O zamanda 98 baş koyunum ve bir miktar da param vardı. Aşamalı olarak satman sebebiyle koyunlar azaldı ama nakit param arttı. Hali hazırda 60 baş koyunum var ve bir miktar da nakit param var. Bu paranın humusunu vermem farz mıdır? Yoksa nakit paramın artan miktarının mı humusunu vermeliyim?

Cevap: Mevcut koyun ve paranın toplam fiyatı, 98 baş koyun ve paranın toplam fiyatından ve enflasyonundan fazla ise, fazla olan tutarın humusu vardır.

Hediye (Hibe)

Genel olarak yükümlüye ödenen herhangi bir mülk veya mal veya paranın, eğer yükümlünün bunu talep etme hakkı yoksa humus ödenmesi zorunlu değildir. Hediye, Fedakârlar Vakfı'nın gazi şehitlerin muhterem ailelerine sağladığı haklar, sübvansiyonlar ve banka ödenekleri örnek olarak verilebilir. Bununla birlikte müstehap ihtiyat gereği yıllık giderden fazla olursa humusu ödenmelidir.

Erkeğe (Gelirinden) Ödenen Kadın Hakkı Ücreti ve Bu Ücretin Kadına Verilmesi

Soru 185: Emekli olduktan sonra her ay maaş alıyorum ve arada bir eş hakkı unvanıyla bir miktar para veriyorlar ve ben de eşime veriyorum ve eşim de o parayı bankaya yatırıyor. Bu paraya humus düşer mi?

Cevap: Humusu yoktur.

Süt Hakkı Parası

Soru 186: Damattan alınan süt hakkı parasının humusu var mıdır?

Cevap: Humusu yoktur.

Bayramlık ve Ödül

Bayramlığın ve ödülün humusunun verilmesi farz değildir.

Soru 187: Çalışanlar için verilen bayramlık ve ödülün humusu var mıdır?

Cevap: Humusunun verilmesi farz değildir.

Soru 188: Ben esaretten kurtulmuş birisiyim. Esaret süresinin iki katı hizmet sicilinden sayılması nedeniyle emekli oldum. Verdiğim bilgilerin göz önünde bulundurulmasıyla hizmet sonunda verilen ödülün humusu var mıdır?

Cevap: Humusunun verilmesi farz değildir.

Yıllık Kıdem Hakkı

Soru 189: Yıllık kıdem için ödenen paranın humusu var mıdır? Olması durumunda yıllık gider harcamalarından sonra fazlalık kalırsa humus yılı başında humusu verilmeli midir? Veya söz konusu para verildiği an humusunun verilmesi mi gerekir?

Cevap: Anlaşma veya işçiye yaptığı iş karşılığında işçi kanunu esasınca işveren tarafından verilen kıdem hakkı gelir sayılır ve alındığı zaman humus yılı başına kadar gereksinimler için harcanmazsa humusa tabidir.

Geçimlik Yardımı

Soru 190: Bazen hükümet, geçim kaynağı olarak çalışanlara ücretsiz veya yarı fiyatına mal tahsis ediyor. Yılsonuna kadar bunların hepsi veya bir kısmı kullanılmaması durumunda humusa tabi olur mu?

Cevap: Ücretsiz aldığınız mallar hangi durumda olursa olsun humusa tabi değildir, ama yarı fiyatına aldığınız malların humus yılı sonuna kadar yarısı elinizde kalırsa yarından fazlasına ait miktar humusa tabidir.

Gaziler, Esaretten Kurtulanlar ve Şehit Ailelerinin Maaşları

Soru 191: Gaziler için ödenen paranın humusu var mıdır? Gazilerin eşlerine ödenen paranın hükmü nedir?

Cevap: Gaziler için ödenen paranın humusu farz değildir ve onların eşlerine ödenen bakıcılık ücreti bakıcılık karşılığında olursa (bakıcılık yapmazsa vermeyeceklerdir) yıllık giderden arta kalan miktarın humusu vardır ve aksi takdirde humusa tabi değildir.

Soru 192: Devlet esirlerin esaret dönemi süresini hesaplayıp onlara para vermiştir. Alına bu para gelirden sayılır mı ve bu paranın humusu var mı?

Cevap: Humusa tabi değildir.

Soru 193: Devletin esaretten kurtulanların anne ve babasına verdiği para alınıp biriktirilmiştir. Bu paranın humusu var mıdır?

Cevap: Humusunun verilmesi farz değildir.

Soru 194: Şehit Vakfı'nın şehit ailelerine verdiği para humusa tabi midir?

Cevap: Humusunun verilmesi farz değildir.

Şehit Çocuklarının Sermayesinin Humusu

Soru 195: Şehit Vakfı'nın şehit çocuklarına verdiği paranın humusu var mıdır? Bu paradan elde edilen kârın humusu var mıdır?

Cevap: Bu paranın humusu yoktur, ama bundan elde edilen kâr humusa tabidir ve humus yılı başında kalan kısım anapara enflasyon oranından daha fazla ise humusunun ödenmesi gerekir.

Soru 196: Şehitlerin çocuklarına miras bıraktığı mallar onların geçim işleri için harcanmaktadır. Bu malların humusu var mıdır?

Cevap: Genel olarak mirasın humusu yoktur, ama mirastan elde edilen kâr yıllık gelirden sayılır.

Keyfiyet ve Kemiyyet Esasınca Ödenen Emek Hakkı

Soru 197: İdari birimlerde sorumlunun gözetimi esasınca bazen işçinin yaptığı iş değeri ve emek hakkı unvanında çalışma yılı sonunda bir miktar ödeme yapılır. Bu doğrultuda alınan paranın humusu var mıdır?

Cevap: Bu para çalışan kimsenin haklarındansa humusu vardır ve hediye unvanıyla verilirse humusu yoktur.

Soru 198: Maaş bordrosunun tüm kalemlerine humus uygulanır mı?

Cevap: Kişinin sözleşmeye göre almaya hak kazandığı hallerden biri ise, yani verilmemesi durumunda bunu talep edebiliyorsa yıllık giderlerden sonra fazlalık kalması durumunda humusa tabidir. Ama hakkı olmaksızın verilen konulardansa humusunun ödenmesi farz değildir.

Banka Ödülü

Soru 199: Bankaların ve faizsiz sandıkların verdiği ödülün humusu var mıdır?

Cevap: Humusa tabi değildir.

Ev Giderleri İçin Hibe Edilen Para

Soru 200: Ben ev hanımıyım. Eşim benim, çocukların ve evin giderleri için bana bir miktar para veriyor, gerçekte parayı bana bağışlıyor. Hiçbir zaman bunun nasıl harcandığı veya az ya da çokluğuyla ilgili bana bir şey sormuyor. Bu parayla alınan elbiseler veya ev için alınan (elbette ihtiyaç konusu ve konumumuz ölçüsünce) eşyaların üzerinden bir süre geçse ve kullanılmasa bunların humusu nasıl olacaktır? Kendim ayrı olarak humus yılı belirlemem gerekiyor mu?

Cevap: Sorunun varsayımıyla hatırlatılan miktar yaşamın ihtiyaçları için harcanmışsa her halükarda, hatta size hediye edilmese bile, humusu yoktur.

Eğitim Bursu

Soru 201: Öğrenci gider yardımı veya din ilimlerini tahsil eden talebelerin aldığı aylığın humusu var mıdır? Keza burslu öğrenciye ayda ödenen burs humusa tabi midir?

Cevap: Öğrenci gider yardımı veya din ilimlerini tahsil eden talebelerin aldığı aylığın humusu yoktur, ancak öğrencilik döneminde burslu olup maaş alan kişilerin gelirleri humusa tabidir.

Soru 202: Öğrencilerin çoğu öne çıkabilecek sorunların çözümü için yaşam giderleri doğrultusunda bir miktar para biriktiriyorlar ve sonuç itibariyle öğrencilerin öğrenim giderleri için dikkate değer bir miktar birikiyor. Bu paranın milli eğitim bakanlığından ödendiği dikkate alınarak bu paranın humusu var mıdır?

Cevap: Humusa tabi değildir.

Nafaka

Kadının eşinden, çocuğun babasından ve ebeveynin çocuğundan aldığı nafakanın humusu yoktur.

Soru 203: Bir erkek kadın için bir miktar nafaka belirlemezse ve “Ne kadar istersen al” derse, kadın paranın bir miktarını alıp beklenmeyen hadiseler için bir kenara bırakırsa humus yılının gelmesiyle birlikte bu paraya humus düşer mi?

Cevap: Kocanızın kastı “Kadın kendisi için alıyor” ise humusu yoktur.

Soru 204: Ben yaşam giderleri çocuklarım tarafından karşılanan bir anneyim. Humus yılı sonunda bana verilen miktar fazla geliyor. Bu fazla miktarın humusu var mıdır?

Cevap: Humusu yoktur.

Soru 205: Bir kimsenin ebeveyninden aldığı nafakanın humusu var mıdır? Nafaka veren kimsenin malının humusunu vermemesi durumunda nafaka alan kimsenin ondan aldığı nafakanın humusunu vermesi farz mıdır?

Cevap: Her halükarda nafakanın humusu yoktur.

Miras

Miras ve miras satımından, her ne kadar değeri artsa bile, elde edilen paranın humusu yoktur. Ama bu para sermaye yapılması durumunda farz ihtiyaç gereği satış sonrası ve enflasyon tutarı düşüldükten sonra artan değeri, yıl kazancından hesaplanır ve zorunlu gereksinimler için harcanmazsa humusu verilmelidir.

Çocuğa düşen mirasın kârı yıl içinde onun gereksinimi için harcanmazsa humusa tabidir ve çocuğun şer'i velisi bunu ödeyebilir, ödemese, çocuk buluş yaşına girdikten sonra humusunu ödemesi farzdır.

Soru 206: Bana bir miktar gümüş sikke (gümüş para) miras kaldı. Bu gümüş sikkelerin humusu ve zekatı var mıdır?

Cevap: Mirasın humusu yoktur ve muamelesi yaygın olmayan mezkûr sikkelerin zekâtı da yoktur.

Miras Mallarının Değer Artışı

Soru 207: Bir babanın bahçesi miras yoluyla oğluna geçmiştir. Kendisine devredildiğinde maliyeti çok yüksek olmayan bahçenin şimdi değeri artmıştır. Artan değerın humusu var mıdır?

Cevap: Her ne kadar değeri artsa bile miras ve keza mirasın satılmasından elde edilen paranın humusu yoktur. Ama miras ticaret ve değerının artması kastıyla elde bulunduruluyorsa bu durumda satış sonrası değer artışı ve enflasyon tutarının düşölmesiyle farz ihtiyat gereği satış yılı gelirinden sayılır ve yılbaşına kadar gereksinimler için harcanmazsa humusunun ödenmesi gerekir.

Mehriye

Soru 208: Kadının aldığı mehriyeye humus düşer mi?

Cevap: Genel olarak mehriye humusa tabi değildir.

Soru 209: Benim mehriyem on dört altın sikkeydi ve mehriyemi alıp bir kenara koydum. Bunun humusu var mıdır?

Cevap: Mehriyenin humusu yoktur, ama kâr ve değerinin artması kastıyla bulundurulursa satış sonrası değer artışı ve enflasyonun düşülmesinden sonra ihtiyat gereği humusa tabidir ve yılsonuna kadar gereksinimler için harcanmazsa humusu vardır.

Soru 210: Benim mehriyem bir miktar paraydı ve alır almaz bankaya yatırdım ve kârını alıyorum. Bunun humusu var mı?

Cevap: Mehriyenin aslının humusu yoktur, ama ondan elde edilen kâr asli miktarın enflasyon miktarından fazla olursa humusa tabidir ve humus yılı sonuna kadar gereksinimler için harcanmazsa humusu vardır.

Vakıf

Soru 211: Vakfedilen zemin ve malların kâr ve ürünlerinin humus hükmü nedir?

Cevap: Kendilerine vakfedilen için vakıf malının, hatta özel vakıf^[1] olsa dahi, humusu yoktur. Keza bunun kârının da, bir şekilde kazanç elde edilmesi dışında, humusu yoktur.

Soru 212: Anne tarafından dedelerim mallarını vakfetmiştir ve bana da bundan bir miktar para düşmüştür. Bunun humusu var mıdır?

Cevap: Vakfetme yoluyla vakfedilene ulaşan mal, her ne kadar güçlü görüş esasınca humusu olsa da, humusa tabi değildir.

[1] - İnsanın kendi çocukları gibi özel fertlerin yararlanmaları için mekân veya bir şeyden faydalanma hakkına özel vakıf ve genel için olursa genel vakıf denilir.

Diyet

Soru 213: Diyete humus düşer mi?

Cevap: Diyetin humusu yoktur.

Soru 214: Kaza sebebiyle bana bir miktar diyet düştü ve bunu bankaya yatırdım ve kârını alıyorum. Diyetin kârına humus düşer mi?

Cevap: Diyetin aslının humusu yoktur, ancak anaparanın enflasyonu düşüldükten sonra elde edilen kâr gereksinimler için harcanmazsa humusa tabidir.

Sigortanın Sigortalıya Ödediği Sigorta Miktarı

Soru 215: Hayat sigortası (yatırım değil), emeklilik, kaza sigortası, yangın sigortası, kasko sigortası vb. için sigorta şirketine ödenen miktarın humusu var mıdır?

Cevap: Sigorta yapanın sigorta hakkı unvanıyla sigorta yapılan kimseye aşamalı veya hepsini ödediği sigorta hakkı aynı yılın ödemesinde olursa sigortalının gereksinimindendir ve humusu yoktur. Ama ödenen miktar yatırım için ödenen gelir kaynağından geliyorsa, her humus yılının başında ödenen miktar hesaplanıp humusu ödenmelidir.

Sigortadan Alınan Para

Soru 216: Sigorta şirketlerinin sigortalıya tazminat olarak sözleşmeye istinaden ödediği paranın humusu var mıdır?

Cevap: Kasko sigortası, yangın sigortası, tarım ürünleri gibi sigorta şirketlerinin zararı telafi etmek için sigortalıya ödediği para, gelirden sayılır.

Soru 217: Kaza anında alınan tazminatın humusu var mıdır?

Cevap: Sigorta sözleşmesine taraf olmayan birine ödenirse humusu yoktur.

Soru 218: Yaklaşık beş yıldır kendime, çocuklarıma ve eşime hayat sigortası yaptırıyorum ve her ay sigortacının hesabına belirli bir miktar yatırıyorum ve bu tutar her yıl değişiyor. Örneğin otuz yıl sonra sigortacı her birimize bir miktar ödeyecek ve biz bu sözleşmede beş yıl süreyle sözleşmeden cayma ve fesih hakkımız olmayacak. Her ay sigortacının hesabına yatırdığımız bu para bizim için bir nevi birikim mi sayılır ve humusu var mıdır? Bunun hesaplanması nasıl olacaktır? Çocuklarım reşit olmadığı ve bu hesap onlara hediye olarak açıldığına göre hüküm nedir?

Cevap: Sigortaya ödenen tutarlar, eğer hayat sigortası (yatırım değil) içinse, gereksinimler arasındadır ve humusu yoktur ve keza eş ve çocuklara sigorta için ödenen paranın humusu yoktur. Fakat size ödenen para, alındığı yılın geliridir ve o yılın humus yılının başına kadar harcanmazsa humusu vardır. Ne var ki yatırım için ödenen tutarlar gelir kaynağından geliyorsa, yatırılan tutarın her humus yılının başında hesaplanıp humusunun ödenmesi gerekir.

Tamamlayıcı Sigorta Parası

Soru 219: Bir kimse tedavi masrafını hastaneye ödüyor ve sigorta şirketi taahhüdüne göre masrafın %80'ini hastaya geri döndürüyor. Bu kimsenin humus yılı sona ermişse hastanenin ödediği miktarın humusu var mıdır?

Cevap: Tedavinin ödemesini yıl içindeki gelirle yaptıysa humusu vardır.

Soru 220: Sigorta idaresi tedavi gideri – ki hastaneye ödemiştin – unvanıyla bana borçludur ve çok geçmeden bu parayı bana ödeyecektir. Bu paraya humus düşer mi?

Cevap: Yılın gelirinden ödemişseniz ve aynı yılın humus yılında almışsanız yılsonuna kadar gereksinimler için harcamazsanız humusu farzdır. Ama humus yılı sonrası almışsanız hemen humusunu ödemelisiniz.

Hatırlatma: Tedavi ve benzeri şeyler için harcanan miktar gelirden ödenmişse ve sonra örneğin sigorta şirketi tekrar verecekse bu yeni bir gelir değil, aksine giderin azaltılmasıdır ve humus hükmüne tabidir.

İşsizlik Sigortası

Soru 221: İşten çıkarılma nedeniyle fabrikadan kovulduğumdan bu yana birkaç ay geçti ve işsizlik sigortamla geçiniyorum. Yılsonunda bu miktara ekleme yapılırsa bunun humusu var mıdır?

Cevap: İşveren ile sigorta şirketi arasındaki sözleşmeye istinaden ödenen işsizlik sigortası parası humusa tabi değildir. Ancak işçi ile sigorta şirketi arasındaki sözleşmeye dayanıyorsa veya işçi, sözleşmede işsizlik sigortası priminin işveren tarafından ödeneceğini şart koşuyorsa humusa tabidir.

Soru 222: Tedavi süreci boyunca giderlerin humusu var mıdır? (Doktorun tedavi için verdiği dinlenme süresinden dolayı giderler ve örneğin bir veya iki ay boyunca sigortanın bir iki aya kadar ödediği örneğin on bin lira) Sigorta idaresi bu ayın parasını verdi ve sonraki ay benim humus yılımdır. Bunun humusunu vermem gerekir mi?

Cevap: Ödenen para, bu fonların alıcısı ile sigorta arasındaki sözleşmeye dayanıyorsa veya sigorta primini işveren ödüyorsa, işverenin ödemesi, alıcı ile kendisi (işveren) arasındaki şartlara göre olursa bu durumda gelir hükmüne sahiptir ve aksi durumda hediye hükmünde olacaktır ve humusunun verilmesi farz değildir.

Ölen Kişinin Hayatta Kalanlarının Hakları

Soru 223: Babamın vefatından sonra emekli maaşı anneme ve kız kardeşime bağlanacak. Onlara ödenecek miktarın humusu var mıdır?

Cevap: Sigortalının vefatından sonra hayatta kalanlara ödenen aylık, humusa tabi değildir.

Humusun Hesaplanması ve Ödenmesi

Hatırlatma 1: Humusun hesaplanmasının bizzat kendisi farz değil, mükaddemi(öncül) farzdan sayılır Elbette bu tür farzın etkileri gelecek konularda kendini gösterecektir.

Hatırlatma 2: İnsan humus meselelerine aşına olması durumunda kendisi humusunu hesaplayabilir ve humusunu verilmesi gereken yere ödeyebilir.

Humus Yılı

Hatta az da olsa geliri olan kimsenin humus yılının olması ve yıllık gelirini hesaplayarak yılsonuna kadar gelirinden bir şey kalmışsa humusunu vermesi farzdır.

Soru 224: Anne ve babasıyla yaşayan bekâr gençlerin humus yılını belirlemeleri farz mıdır?

Cevap: Geliri olan her yükümlünün – bekâr dahi olsa – humus yılı başında gelirini hesap etmesi farzdır.

Soru 225: Ben ev hanımıyım. Eşimin kendi mallarını hesaplayacağı bir humus yılı vardır ve ben de bazen gelir elde ediyorum. Ben kendim humusumu ödemek için humus yılı belirleyip humus yılının başını humusunu vermediğim ilk kârın elime gelmesi olarak kararlaştırabilir ve yılsonunda gereksinimin düşülmesinden sonra geride kalanın humusunu verebilir miyim? Yıl boyunca ziyaret, hediye ve benzeri şeyler için harcadığım şeylerin humusu var mıdır?

Cevap: Yılın ilk gelirinin alınacağı zamanı humus yılınızın başı olarak belirlemeniz ve bir yıl sonra – aynı tarihte – gelirden sorunuzda geçen gereksinimler için harcanmayan miktarın humusunu vermeniz farzdır.

Soru 226: Yılsonuna kadar gelirinden bir şey kalmadığına, hatta yıl boyunca gelirinin tamamının yaşam giderleri için harcadığına emin olan kimsenin kendisi için humus yılı belirlemesi farz mıdır?

Cevap: Humus yılı hesaplaması ve yıllık gelirin hesaplanması bağımsız bir zorunluluk olmayıp humus miktarını bilmenin bir yoludur. Dolayısıyla gelirinin tamamını gereksinim için harcayan kimse için humus ödemesi gerekli değildir.

Soru 227: Humusun gereksinimler için harcanan miktardan artanına düştüğü dikkate alınarak yükümlü humus yılı sonuna kadar gelirinin gereksinimler için harcanmadığına emin olursa bunun humusunu humus yılı sona ermeden erkenden ödemesi farz mıdır?

Cevap: Humusun yılsonundan önce ödenmesi farz değildir.

Humus Yılı Belirleme Şekli

Soru 228: Humus yılını belirleme şekli nasıldır?

Cevap: Humus yılının belirlenmesi gelişi güzel değildir, aksine gelirin elde edilmesi esasınca farklıdır. Esnaf ve taksi şoförleri gibi gelirleri kademeli - örneğin günlük _ olanların işlerine başlama zamanı humus yılının başlangıcıdır. Düzenli aralıklarla – aylık gibi - gelir elde edenler için ilk gelirin elde edildiği zaman humus yılının başlangıcıdır.

Çiftçi ve bahçeyle uğraşanlar için humus yılının başlangıcı, mahsullerinin kârı olduğu ve maddi değer kazandığı zamandır.

Soru 229: Yenilerde devlet kurumlarından birinde çalışmaya başladım. 2004 yılının 10'cu ayının 22'sinde eğitim amaçlı beş aylık bir kursa katıldım. Beş ay boyunca eğitim ücreti alıyordum. Mayıs ayında tam maaş aldım. Şimdi sorum şudur: Benim humus yılım hangi tarihten başlıyor? Tam maaş aldığım zamandan itibaren mi yoksa eğitim kursu ücreti aldığım zamandan itibaren mi?

Cevap: Eğitim kursunun maaşı size maaş olarak verilmişse bu dönemde aldığınız ilk maaş zamanı sizin ilk humus yılınızdır, ama yardım ve hediye olarak verilmişse humusu yoktur ve ilk humus yılınız resmi olarak aldığınız ilk maaş günüdür.

Soru 230: Çalışma ücretimi çek olarak ödediler. Humus yılı olarak ilk çeki aldığım tarihi mi dikkate almalıyım yoksa çekin nakde dönüştürüldüğü tarihi mi dikkate almalıyım?

Cevap: Nakde dönüştürülen tarihi humus yılı olarak dikkate almalısınız.

Soru 231: Şimdiye kadar humus yılını belirlemedim. Görevim nedir? Humus yılını ilk maaşımın alınması olarak mı belirlemeliyim?

Cevap: İlk fırsatta taklit merciinizin yanında gerçek humus yılı esasına göre – zamanını biliyorsanız - mallarınızın humusunu hesap ettirip ödemeniz gerekir. Humus yılı zamanınızı bilmiyorsanız taklit merciinizle anlaşmaya varacağınız zaman, sizin humus yılınızın başı olacaktır ve her yıl o tarihte humusunuzu hesap etmelisiniz.

Soru 232: Humus yılı şemsi takvime göre mi yoksa kameri takvime göre mi hesaplan edilmelidir?

Cevap: Humus yılını kameri veya şemsi yılına göre kararlaştırabilirsiniz ve yükümlü bunun seçilmesinde özgürdür.

Soru 233: Humus yılı hesabımı miladi yılından şemsi yılına çevirebilir miyim? Nasıl yapabilirim?

Cevap: Miladi yılının günleriyle şemsi yılının günleri aynıdır, dolayısıyla miladi yılı esasına göre miladi humus yılı şemsi humus yılının aynıdır. Yani örneğin humus yılınız miladi yılının Nisan ayı başıysa, her yılın Nisan ayının başı şemsi yılının ilk ayının on ikisi olacaktır ve siz şemsi yılın ilk ayının on ikisini kendiniz için humus yılı belirleyebilir ve humusunuzu hesap edebilirsiniz.

Humus Yılı'nın Öne Alınması ve Ertelenmesi

Soru 234: Humus yılının öne alınması caiz midir? Yani her humus yılını bir veya iki ay öncesi hesaplayabilir miyiz?

Cevap: Humus yılının başını daha çabuk hesap ederek bu tarihi yeni humus yılının başı olarak belirlemeniz ve humus yılını öne çıkarmanızın bir sakıncası yoktur.

Soru 235: Bu sene humus yılını iki ay geç hesap etmem caiz midir?

Cevap: Humusun hesap edilmesinin ertelenmesi caizdir. Humus yılınızın başını değiştirmek ve sonra bu tarihi fiili humus yılı başı olarak kararlaştırmak istiyorsanız önce mevcut humus yılı başını humus yılı olarak hesaplayınız ve ondan sonra dikkate aldığınız tarihte humusunuzu tekrar hesaplayınız ki bu durumda sizin humus yılı başınız, yeni tarihe dönüşecektir.

Yeni Humus Yılı'nın Başı

Humus yılının bitimi ile yeni yılda ilk gelirin elde edilmesi arasında zaman farkı varsa, yeni Humus yılının başlangıç noktası ilk gelirin alındığı tarihten itibaren belirlenebilir.

Humus Yılı Olmayan Kimse

Soru 236: Bir insan ilk defa malının humusunu hesaplamak isterse, hangi parayla satın aldığını bilmediği yaşam ihtiyaçlarının hükmü nedir? Eğer bunları yıllarca biriktirdiği parayla aldığını biliyorsa hükmü nedir?

Cevap: Üzerinden humus yılı geçmiş biriktirilen gelirle satın aldığını biliyorsa, satın alma bedelinin humusunu enflasyonuyla birlikte ödemelidir. Eğer bilmiyorsa – her yılın humus yılı başında hesaplamadığı ve humus yılının gelir üzerinden geçtiği dikkate alınarak – anlaşma (musalehe) yapılmalıdır.

Karı Kocanın Ortak Mali Yılına Belirlemesi

Soru 237: Ev masraflarının giderlerinde maaşlarını ortak kullanan karı kocanın ortak humus yılı olabilir mi?

Cevap: Her ikisinin humus yılı başı aynı ise sakıncası yoktur, ama ikisinin humus yılı başı farklı ise humus yılını öne alarak bir zamanda hesap edebilirler. Humus yılının öne alınma şekli önceki meselede açıklanmıştır.

Ölü Mallarının Humus Hesabı

Soru 238: Bir kimse humus yılı esnasında ölürse küçük çocuklarının varlığı dikkate alındığında yıl içinde kârının humusunun hesaplanması farz mıdır?

Cevap: Yükümlü, humus yılı başından önce ölürse humusunun hesaplanması öldüğü zamana kadar olmalı ve gelir fazlalığının humusu verilmelidir ve küçük çocuklarının olması humusun verilmeme sebebi değildir.

Soru 239: Yıl içinde ölen fert konusunda humus yılının sona erdiği ve öldüğü yılda zorunlu gereksinime harcanmayan gelirinin humusunun verilmesi gerektiği söylenmiştir. Burada soru şudur: Ölen kişinin kefen ve defnedilme masraflarının, asıl malın bir kısmından zorunlu harcamalar olarak düşülüp bunu gereksinim hesap ederek geriye kalan malın humusunu verebilir miyiz? Özellikle ölünün kefen ve defin giderlerinin veya kefen ve defin öncesi giderlerinin ölünün geride bıraktığı mallarının tamamını kapsaması durumunda malının tamamının humus hesaplanmalı mıdır?

Cevap: Cenazenin kefen ve defni onun geride bıraktığı maldan harcanırsa harcanan miktarın humusunun verilmesi farz değildir ve geride kalan malların kefen ve define yetip yetmemesi arasında fark yoktur.

Balığ Olmayanların Humusu

Soru 240: Çocukların malları humusa tabi midir? Tabi olması durumunda onların humusunu kim vermelidir?

Cevap: Çocuklar da diğer fertler gibi gelir elde eder ve yıl içinde elde edilen gelir gereksinim için harcanmazsa humusa tabidir. Çocukların şer'i velisi onların humusunu verebilir ve vermezlerse buluğdan sonra çocuğun humusunu vermesi farzdır.

Buluğ Öncesi Hediyelerin Kârı

Soru 241: Ben on yaşında bir kıyım. 2009 yılının Nisan ayında teklif yaşına girdim. Çocukluğumdan şimdiye kadar aldığım bayramlıkları veya başkalarının verdiği hediyeleri ebeveynim uzun vadeli olarak bankaya yatırdı ve bu paraya bir miktar kâr geliyor. Bu yılın Nisan ayında teklif yaşımın üzerinden bir yıl geçiyor. Benim humusumu nasıl hesap etmem gerekiyor?

Cevap: Hediyein humusu yoktur, ama bunun kârı yıl içinde gereksinim için harcanmamışsa humusa tabidir ve humusunun verilmesi gerekir. Keza buluğdan sonra

elde edilen kârlar da humus yılı başına kadar gereksinim için harcanmazsa bunun da humusu farzdır (Elbette enflasyonun üzerinde olan miktar kâr sayılır).

Delinin Humusu

Soru 242: Delinin mallarına humus düşer mi?

Cevap: Deli kimsenin geliri varsa yıl içinde onun gereksinimleri için harcanmazsa humusa tabir ve onun şer'i velisi humusunu ödeyebilir ve ödemezse deliye bilincine ulaşmasından sonra humusunu vermesi farzdır ve bilinç ve şuuru yerine gelmemesi durumunda onun vefatı zamanında ondan kalan malla humusu verilmelidir.

Soru 243: Alzheimer – tam bir unutkanlık – olan kimsenin malları humusa tabi midir?

Cevap: Alzheimer hastası bir deli gibi ayırt etme ve belirleyebilme yeteneğinden tamamen yoksun olacak bir seviyede ise bunun hükmü önceden hatırlatıldı.

Soru 244: Bir kimse sağlıklı bir haldeyken çocuğuna humus olarak ödemesi için para veriyor. Çocuğu bu parayı vereceği zaman babasının şuurunu kaybettiğini öğreniyor. Bu para humus olarak kabul edilebilir mi?

Cevap: Evet, kabul edilebilir.

Birden Fazla İşin Humusunun Hesaplanması

Hatırlatma: Birkaç iş kolu olan, örneğin kira alan, aynı zamanda alıp satan ve çiftçilik yapan kimsenin, her iş alanında sermayesi, geliri, giderleri ayrı hesabı varsa, humus yılının sonunda, o alanın kazancı hesaplanmalı ve humusu verilmelidir. O alanda zarar ederse bu kayıp başka alanda telafi edilemez. Çeşitli iş alanlarının gelir giderlerinin hesap edildiği sandık bir olursa hepsini yılsonunda hesaplamalı ve fazlalığı olursa humusunu vermelidir.

Soru 245: Birkaç işten birkaç geliri olan birisiyim. Her işim için ayrı humus yılı belirleyebilir miyim? Belirleyebilsem bir işin humusunu, henüz humus yılı gelmemiş başka bir işin gelirinden ödemem caiz midir?

Cevap: Her kâr ve zarar hesaplaması ayrı ise her bir işiniz için özel humus yılı belirlemeniz durumunda bir işin zarar ve ziyanını başka bir işin gelirinden karşılamak caiz değildir ve humusun aynı işin gelirinden olması gerekir. Yani bir işin humusunun başka bir işin gelirinden ödenmesi, dörtte bir oranında ödenmedikçe, yeterli değildir.

Sonraki Yılın Gelirinin Humusunun Verilmesi

Soru 246: Bir kimsenin mülkü vardır (ev veya arsa) ve bu humusa tabidir. Bunun humusunu yılın gelirinden verebilir mi, yoksa önce gelirin humusunu verip sonra humusu verilmiş kârdan mülkün humusunu mu vermelidir?

Cevap: Bunun humusunu sonraki yılın gelirinden vermek isterse humus için ödediği miktarın da humusunu vermesi farzdır.

Soru 247: Önceki yıl borçlu olduğum humus miktarını bu yılın gelirinden verebilir miyim?

Cevap: Genel olarak her yılın gelirinin humusu aynı yılda ödenir. Ama her hangi bir sebepten dolayı önceki yılın humusunu sonraki yılın gelirinden ödemek isterseniz humus yılının sonunda, bir önceki yılın humusu için ödediğiniz tutarın humusunu da ödemeniz veya önce yeni gelirin humusunu ödemeniz, ardından verilen humus geliri ile bir önceki yılın humusunu ödemeniz gerekir.

Humusu Verilmiş Malla Humusu Verilmemiş Malın Değiştirilmesi

Soru 248: Henüz humus yılı gelmemiş para, humusu verilmiş parayla değiştirilebilir mi?

Cevap: Değiştirmeye gerek yoktur. Humus yılı başında mevcut miktar, her ne kadar humusu verilmiş miktar harcanmış ve gelir baki kalmış olsa da, humusu verilen miktardan çok olmazsa humusu yoktur.

Şekkin Kısımları

1. Bazen şek geçmiş hesaplamanın doğruluğunun bizzat kendindedir ki bu durumda hesaplamanın doğru olduğuna hükmedilir.
2. Bazen humusa tabi bir malın hali hazırda humusunun verilip verilmediğinde şüphe edilir ki bu malın humusu farzdır.
3. Bazen gelir kârı gibi humusa tabi olan malla hediye gibi humusa tabi olmayan mal arasında şek edilir ki bu durumda humusun farz olmadığına hükmedilir.
4. Bazen gelirin bu yıla mı yoksa geçmiş yıla mı ait olduğunda şek edilir ki bu da iki kısımdır:
Birincisi: Humus yılı başı gelmemişken humusu olan gelir bu yılın mı yoksa humusunu hesap ettiği geçen yılın mı olduğu bilinmemektedir ki ihtiyat gereği şer'i hâkimle anlaşma yapması gerekir.
İkincisi: Humus yılı başı gelmemişken humusa tabi olmayan gelir bu yılın gelir veya humusunu vermediği geçen yılın geliri olduğu bilinmemektedir ki bu durumda yeni yılın gelirinden sayılır.

Humusun Ödenip Ödenmediğinde Şek Edilmesi

Soru 249: Bir şeyin humusunun verilip verilmediğinde şüphe edersek, ama ödediğimiz ihtimalini verirsek vazifemiz ne olacaktır?

Cevap: Humusunu vermelisiniz.

Bir Malın Humusa Tabi Olup Olmamasında Şek Etmek

Soru 250: Elimizdeki paranın humusa tabi olup olmadığı konusunda şek edersek teklif nedir?

Cevap: Bizzat humusunun olup olmadığına şek ediliyorsa, örneğin paranın hediye olup olmadığını bilmiyorsanız humus farz değildir. Ama miktarı ve hesaplamayı bilmiyorsanız araştırıp hesaplayarak şekkinizi gidermelisiniz.

Soru 251: Bir kimse kitabın arasında para bulsa ve bu paranın humusunun çabucak verilmesi gerektiği bu yılın gelirinden mi veya yılsonuna kadar gereksinim için harcanma süresinin olduğu yeni yılın gelirinden mi olduğunda şek ederse bunun hükmü nedir?

Cevap: Yeni yılın gelirinden sayılır.

Gereksinim Alımı Zamanında Şek Edilmesi

Humus yılı olan ve geliriyle bir mesken veya gereksinim sayılan bir şey satın alan, ancak bunu yıl içinde elde edilen gelirden mi, yoksa yılsonundan sonra ve humus vermeden önce mi aldığını bilmeyen kimsenin humus ödemeye nispetle sorumluluğu yoktur.

Soru 252: Maalesef birkaç yıl humusumu hesap etme başarısı olmadı ve bu sürede hangisini yıl içi geliriyle ve hangisini geçen yılın geliriyle alındığını bilmediğim yaşam gereksinim araçlarımı aldım. Lütfen bu konuda bana yol gösteriniz.

Cevap: Yıl hesabınız yoksa ve ihtiyaç alınımlarında harcadığınız paranın humus yılının geçip geçmediğini bilmiyorsanız bunların alındığı para konusunda farz ihtiyat gereği bizim temsilciliklerimizden birisiyle anlaşmanız gerekir.

Humus Ödemeye Güç Yetirememe

Sırfen humus ödemeye güç yetirememe veya humus ödemenin zorluğu, humus verme yükümlülüğünün kalkmasına sebep olmaz. Her halükarda yükümlüye faz olan humus verilmelidir ve güç yetirememe durumunda aşamalı olarak ve mali gücünüze göre ilk fırsatta vermelisiniz.

Soru 253: Kendilerine humus vermeleri farz olan, ama şimdiye kadar vermeyen ve hali hazırda da verme gücü olmayan veya humus vermeleri çok zor olan kimseler için hüküm nedir?

Cevap: Farz olan humusun her halükarda verilmesi gerekir. Güç yetiremememe durumunda güç nispetinde – aşamalı olsa dahi – ödenmesi gerekir.

Soru 254: Yurt dışında yaşayan ve malının humusunu vermeyen, humusu olmayan bir mülkle ev satın alan ve hâlihazırda humus ödeyecek parası olmayan, ama her yıl humus unvanıyla borçlu olduğu miktarın fazlasını ödeyen kimsenin yaptığı bu iş doğru mudur?

Cevap: Sorunun varsayımıyla yükümlü olduğu humusu hesap etmeli ve bu miktardan fazlasını ödeyemiyorsa temsilciliklerimizin birisine başvurarak aşamalı olarak ödemelidir.

Soru 255: Bir kimse birkaç yıldır yıllık gelirinin humusunu vermiyor ve hali hazırda ne kadar borçlu olduğunu bilmiyor. Bu kimse şimdi kendini humus yükümlülüğünden nasıl kurtarabilir?

Cevap: Humus alınan ofislerimize veya temsilciliklerimizden birisine giderek hesap etmeli ve anlaşılmaya varmalıdır.

Humus Ödenmesinde Erteleme ve Taksitlendirme

Soru 256: Humus hemen ödenmesi gereken bir farz mıdır?

Cevap: Humus yılı başından birkaç günden fazla geçmemeli ve ertelenmemelidir.

Soru 257: Ben humusumu hesap ettim, ama ödemem zordur. Taksitle ödeyebilir miyim?

Cevap: Humusun hepsini bir arada ödeme gücünüz yoksa ne zaman ve ne kadar ödeyebiliyorsanız o kadar ödeyin. Ödeme aralığının normal aylık taksitler gibi olmadığını, aksine ödeme gücünüz ve kabiliyetinize bağlı olduğunu unutmayın.

Soru 258: Humusu ödemeyi gelecek yıla erteleme hükmü nedir?

Cevap: Humus ödeme gücünüzün olması durumunda ihmal edilemez ve hemen ödemelisiniz. Ödeme gücünüz yoksa ne zaman ve ne kadar ödeyebiliyorsanız o kadar ödemelisiniz.

Soru 259: Ben her ay aylık alıyorum. Bu parayı humus ödemediğim bankadaki yatırım hesabına yatırıp, hesaptaki parayı kullanmak istediğimde anapara ve kârının humusunu aynı anda ödeyebilir miyim?

Cevap: Humus ödemesinin ertelenmesi caiz değildir ve humus yılı başında gelir hesaplanıp humusu verilmelidir.

Soru 260: Gecikmeli olarak ödenen humusa ceza uygulanır mı?

Cevap: Hayır, ama paranın değer kaybetmesi durumunda humus ödeyen kimse enflasyonu da hesap etmekle yükümlüdür.

Soru 261: Mal varlığım ve sermayem artıncaya kadar birkaç yıl yıllık gelirim hesap etmezsem, sonra humus ödersem bunun bir sakıncası var mıdır?

Cevap: Humusun hesaplanmaması ve ödenmesinin ertelenmesi caiz değildir ve ertelenmesi durumunda para değer kaybı da telefı edilmelidir.

Soru 262: Depoda soyulmamış pirinç varsa ve humus yılı geçmişse, sadece depodan tüketim için çıkarılan miktar üzerinden humus ödenebilir mi?

Cevap: Tamamının humusunun ödenmesi farzdır.

Soru 263: Bir kimse – kendi taklit mercii dışında – başka bir mercinin vekâletini üstlenen bir kimseden humusun ödenmesinin ertelenmesi için izin alabilir mi?

Cevap: Genel olarak öncelikle humus kapsamında ve ödenmesinin farz olmasından sonra – ödeme gücünüzün olması durumunda – ilk fırsatta ödemelisiniz. İkincisi her yükümlü kendi humusu konusunda kendi taklit merciinden izin almalıdır.

Soru 264: Yedi yıl önce bana bir miktar humus farz oldu ve bunun bir kısmını ödedim ve yükümlüğümde olan diğer kısmını o günden bu güne kadar ödeyemedim. Bu konuda benim vazifem nedir?

Cevap: Bu sürede gerçekten – her ne kadar bir miktarını – ödeme gücünüz olmadı ise ilk fırsatta gücünüz oranında ödeyiniz, ama – her hangi bir sebepten dolayı – gücünüzün olmasına rağmen ödememişseniz değer düşüş miktarını hesap ederek ödemeniz gerekir.

Soru 265: İki bin yıllarında humus yılının belirlenmesi için temsilciliklerinizden birisine müracaat ettim ve borcumun bir miktarını ödedim ve kalan kısmını ise şimdiye kadar ödemedim ve bu sene temettü haccına gideceğim. O günden kalan miktarı mı ödemeliyim yoksa bugünün değerinde mi ödemeliyim? Vazifem nedir?

Cevap: Güncel değere göre ödeyiniz.

Soru 266: Bir miktarıyla halı almak ve bir miktarıyla da evin taksitleri için bir kenara para ayırmıştım. Humus yılım geçti bu paranın humusunu hesap etmem gerekir mi?

Cevap: Humusu, o yılın ayında yapılan harcamalar gibi, geleneksel olarak harcanması kabul edilen bir miktara kadar geciktirmekte sakınca yoktur. Örneğin bugün humus yılı gelmiş olup, yaşam ihtiyaçları için bir şeyler hazırlaması veya borcunu ödemesi gereken kimsenin humusunu vermeden önce gereksinim aracını alması veya borcunu ödemesi caizdir.

Humusun Bekletilmesi

Soru 267: Humus yılı geldikten sonra humusun kârdan istisna edilmesi ve temsilciyle görüşülene kadar kısa bir süre (mesela iki hafta) humus bekletilebilir mi?

Cevap: Taklit mercii veya onun vekiline ulaşılma imkânı varsa humus değerinin bir kenara bırakılması, humusun verilmesinde geciktirme izninin varlığını göstermez ve mümkün olan ilk fırsatta ödenmesi gerekir.

Soru 268: Humus yılının başında humusumu bir kenara bıraktım, ama daha sonra yerine koymak şartıyla bir kısmını harcadım. Bu durumda benim görevim nedir?

Cevap: Genel olarak humusun verilme yükümlülüğü bir kenara bırakılmakla ortadan kalkmaz ve humus yılı başında taklit mercii veya onun temsilcisine ödemeniz gerekir.

Soru 269: Geçen yıl Kum şehrinde Yüce Rehberlik Makamının ofisine vermek için bir miktar para ayırmıştım, ama ilçede ev muamelesi için emlakçıya ön ödeme yaptım. Şimdi bu para humusu verilmemiş parayla aynı mıdır ve bu nitelikteki muamelenin sizin izninize ihtiyacı var mıdır?

Cevap: Adı geçen muamelenin sakıncası yoktur, ama ilk fırsatta mezkûr miktarı değer düşüşüyle birlikte hesaplayıp ödemelisiniz.

Her Gelirin Humusunun Ayrı Ödenmesi

Soru 270: Humus yılı belirlemeye ihtiyaç olmaması için her gelirin humusunu ayrı ödemek istiyorum. Bu iş doğru mudur ve humus için yeterli olur mu?

Cevap: Sakıncası yoktur.

Soru 271: Humus yılına yakın bir zamanda şiddetle ihtiyaç duyduğum dikkate değer ölçüde bir miktar gelir elime geçti. Bu yılın geliri için ayrı bir yıl belirliyebilir miyim?

Cevap: Humus yılı başında mezkûr miktarın humusu ödenmelidir. Elbette humus yılı başından beş güne kadar gereksinim için harcarsanız mezkûr miktara humus düşmez. Keza muhtemel hadiseler için yapılan bir miktar birikimin humusunun verilmesiyle geride kalan miktar yeterli olmayacaksa ve şahsın kaygısını gidermeyecekse bu miktarın humusu yoktur.

Humusun Kullanıldığı Yerler ve Humus Hakkı Olan Kimseler

Humus iki kısımdan oluşur: Bir kısmı İmam'ın (a.s) payı ve ikinci kısmı seyitlerin payı. Elbette her birinin kullanımı ileride gelecektir, ama genel olarak humusun taklit merciinin ofisine veya onun vekiline verilmesi gerekir.

Humusun Veliyi Emri

Humus – vasıtaıyla olsa da – veliyi emre verilmeli ve onun tarafından mühürlenmiş makbuz alınmalıdır. Bu konuda İmam'ın (a.s)payı ile seyitlerin payı arasında fark yoktur. Genel olarak humusun kullanılması – seyitler ve İmam (a.s) payı – humusun veliyi emrinin izniyle olmalıdır.

Humusun Veliyi Emrin Dışında Birine Ödenmesi

Soru 272: Merhum İmam Humeyni'nin, sizin ve diğer fakihlerin muhterem görüşleri esasınca humus Veliyi Emri Müslim'in ile ilgilidir. Veliyi emrin dışındakine verilmesinin hükmü nedir?

Cevap: Taklit mercilerin her birinin mukallitleri İmam'ın (a.s) ve seyitlerin payının ödenmesinde kendi taklit mercilerinin fetvasına dayanmalı ve yükümlülüklerini yerine getirmelidirler.

Hayatta Olan Merciinden İzin Yenilenmesi

Soru 273: Bir kimsenin önceki taklit merciinden humus alma izni varsa, Ayetullah Uzma Hamanei'den de izin alması gerekir mi?

Cevap: Evet, gereklidir.

İmam'ın (a.s) Sehmi/Payı

Soru 274: Bir kimsenin taklit ettiği müctehidden hayır bir iş için örneğin ilim havzası veya yetimler için İmam'ın (a.s) sehmini kullanması doğrultusunda izin alması zorunlu mudur? Veya her müctehidin izni yeterli olur mu? Veya asıl itibariyle müctehidin izni zorunlu mudur?

Cevap: Genel olarak humusun kullanılması – İmam'ın (a.s) ve seyitlerin sehmi – humusun veliyi emrinin elindedir ve her türlü kullanımda onun izninin olması gerekir.

Soru 275: Yükümlü, humusun tamamını veya bir kısmını fakirlere – seyit veya gayri seyit – verebilir mi?

Cevap: Taklit merciinin izni olmaksızın caiz değildir.

Soru 276: Şer'i haklar (humus, reddi mezalim, zekât) hükümet işlerinden midir? Humus vermekle yükümlü kimse kendisi seyit hakkı, reddi mezalim ve zekâtını, hak sahibi kimselere verebilir mi?

Cevap: Zekâtını mütedeyyin ve iffet sahibi fakirlere vermesi caizdir. Reddi mezalimde müstehap ihtiyat gereği şer'i hâkimin izni gerekir. Humusta ise bizim ofislerimizden veya vekillerimizden birisine vermelidir veya izin almalıdır.

Soru 277: Bazı kimseler kendi kendilerine fakir seyitlerin su ve elektrik faturasını verme girişiminde bulunuyor. Bunun humustan hesap edilmesi caiz midir?

Cevap: Ofis veya vekilimizin izniyle olması gerekir ve önceki konuya nispetle – miktarın dikkate alınmasıyla – humus bölümüne konu edilmelidir.

Soru 278: Humus devlet okullarına verilebilir mi?

Cevap: Bu işler için hayır sahipleri ve mümin kimselerin yardımlarından yararlanılmalıdır.

Soru 279: İmam'ın (a.s) payından dini kitapların alınıp dağıtılması doğrultusunda kullanılabilir mi?

Cevap: Genel olarak humusun kullanılması humusun veliyi emrinin izniyle olması gerekir.

Soru 280: İmam'ın (a.s) payından bir miktar benim sorumluluğumda olup onu size vermek zorundayım. Diğer taraftan yardıma ihtiyacı olan bir cami var. Bu meblağı o caminin imamına, caminin inşası ve tamamlanması için vermeme izin verir misiniz?

Cevap: Bu tür işler için müminlerin yardımlarından yararlanınız.

Soru 281: Babamızın hayattayken mallarının humusunu tam olarak ödemediği ihtimalinin göz önüne alındığında onun arsalarının bir bölümünü hastane yapımı için bağışladık. Bu arsayı onun mallarının humusu olarak hesap edebilir miyiz?

Cevap: Humus olarak hesap edilmez.

Seyitlerin Payı

Soru 282: Ben tanıdığım seyitlerden birinin seyit payından bir miktarını almak için sizin vekilinizden izin aldım. Bunun koşulları konusunda yol göstermenizi rica ediyorum.

Cevap: 1. Sizin farz olarak nafakasını üstlendiğiniz birisi olmamalı. 2. Şer'i açıdan fakir seyit olmalıdır, yani yıllık geliri giderleri için yeterli olmamalıdır. Fakir olmadığı anlaşılırsa yeter değildir ve tekrar fakir bir seyide verilmelidir. 3. Seyit payı miktarı, fakir seyide verilmelidir ve miktarın, kendisine verme kastınız olan bir fakirin izni dışında, eşyaya dönüştürülmesi caiz değildir. 4. Humus verilen fakir seyidin On İki İmam Şia'sı olması gerekir.

Soru 283: Çalışan ve geliri olan seyitler humusa müstahak mıdır?

Cevap: Bu durumda yeterli ve konumuna uygun geliri olmazsa ve fakir sayılırsa humusa müstahaktır.

Hatırlatma: Kefaret, reddi mezalim ve sadakaların – nezir, vasiyet ve benzeri müstehap ve farz olan – fakir seyide verilmesi caizdir.

Soru 284: Seyit payının seyitlerin evlendirilmesi gibi hayır işlerde kullanılması caiz midir?

Cevap: Seyide verilmesi için izniniz olan miktar, onun adına kullanmayı düşündüğünüz seyidin size vekâlet vermesi durumunda, nakit olarak fakir seyide verilmelidir.

Soru 285: Humus, veliyi emrin izni alındıktan sonra seyit payı, evlenmiş ve çocukları olan, ama kocası fakir ve seyit olmayan seyit kadına verilmesi caiz midir? Ve fakir seyit kadın bunu çocukları ve kocası için kullanabilir mi?

Cevap: Seyit kadın fakir ise veliyi emrin veya onun vekilinin izninin alınmasıyla seyit payının ona verilmesi caizdir ve o hatırlatılan yerlerde kullanabilir.

Soru 286: Kocası ölen ve babası ailesinin masraflarını karşılamada vurdumduymazlık yapan seyit bir kadın var, ne var ki bu kadının babasını mahallenin ahalisi zengin, ama ailesi konusunda cimri biri olarak bilmektedir. Seyit sehminden farz nafaka miktarınca bu kadına verilmesi caiz midir? Babanın “Bana sadece giyim ve yiyeceklerin giderleri farzdır, ama kadınların özel eşyaları ve çocukların günlük parası gibi diğer giderler bana farz değildir” dediğinin varsayımıyla seyit sehminden ihtiyacın giderilmesi miktarınca onlara verilebilir mi?

Cevap: Her halükarda fakir ise ona seyit sehminden verilmesi veliyi emrin veya onun vekilinin izniyle caizdir ve o da yaşamın normal giderlerinin harcanması için kullanabilir.

Humusun Fakir Anne, Baba ve Çocuğa Ödenmesi

Yükümlü, humusunun bir miktarını kendisinin bakmakla yükümlü olduğu fertlere – ebeveyn, dedeler, çocuk veya torun – veremez.

Soru 287: 25 yaşındayım ve çalışan bir gencim. Şimdiye kadar evlenmedim ve anne ve babamla yaşıyorum. Babam yaşlı, güçsüz ve geliri olmayan birisidir. Dört yıldır yaşam giderlerinin tamamını ben karşıyorum. Yıllık kazancımın humusunu ödeyemeyeceğimi ve geçim masraflarımı karşılayamayacağımı, geçmiş yılların humusundan on dokuz bin lira borcum olduğunu ve bunu daha sonra ödemek için not aldığımı göz önünde bulundurarak yıllık gelirimden humusunu anne ve babama verip veremeyeceğim konusunda açıklama yapmanızı rica ediyorum.

Cevap: Sizin nafakasını temin etmeniz farz olan anne ve babanıza humus vermeniz caiz değildir. Humus yılı boyunca mali gücünüzle onların giderlerini temin etmeniz farzdır.

Soru 288: Seyit olan birisi seyit sehminden çocuklarına yardım edebilir mi?

Cevap: Seyidin çocuklarının nafakasını karşılaması farzdır ve her ne kadar farz olmayan harcamalar için dahi olsa, çocuklarına humusunu veremez.

Farklı Meseleler

Humusa Tabi Malların Kullanılması

Soru 289: Humusu verilmeyen bir mal miras kalmıştır. Mirasçıya bunun humusunu ödemesi farz mıdır?

Cevap: Genel olarak ölen kişinin borcu olup da ödemediği humus, mirasın taksiminden önce ödenmesi gereken borçlardan biridir.

Soru 290: Babamın hayattayken benim adıma tapuladığı arazi, onun ölümünden sonra bana miras kaldı. Babamın vasiyetinde mallarının humusunun verilmesi gerektiği kaydının olduğu göz önünde bulundurulduğunda babamın mallarının humusu bana farz mıdır?

Cevap: Eğer babanız bu arazinin humusunun ödenmesi konusunda vasiyet etmişse öncelikle vasiyetnamenin yerine getirilmesi gerekir ve sonra arazi mirasçının mülkiyetine geçer. Eğer söz konusu arazi babanız hayattayken size verilmişse ve siz de o arazi humusa tabi iken devralmışsanız, hediye sayılması doğrudur, ama bunun humusu – ölünün diğer borçlarında olduğu gibi – geride kalan malın paylaşımından önce verilmelidir.

Soru 291: Üzerinde humus olan bir şahıs ölmüştür. Mirasçılardan bazıları babalarının humusunu vermekten kaçınıyorlar ve mirasın paylaşımını istiyorlar. Bu durumda vazife nedir?

Cevap: Ölen kişinin vasiyet etmesi veya mirasçıların humus borcu olduğuna emin olmaları halinde, mirasçılar, ödeme konusunda ciddi bir kararları olmadığı sürece, ölenin humus borcu ödeninceye kadar mirasa sahip olamazlar.

Soru 292: Mirasçı ölünün üzerine humusu olduğunu ve mirasın paylaşımından önce bunun ödenmediğini bilirse mirasçının vazifesi nedir? Humusun ödenmesinden önce ölünün mallarını kullanmışsa veya bununla muamelede bulunmuşsa hükmü nedir?

Cevap: Ölüden alınan miras payına nispetle ölünün humus borcunu ödemesi gerekir. Örneğin ölenin malının onda biri kendisine ulaşmışsa, ölenin humusunun onda birini vermesi gerekir ve geçmişteki kullanımlarının sakıncası yoktur ve yaptığı muamele de sahihtir.

Humusu Terk Edenle Muaşeret

Humus vermeyen kimseyle muaşeret edilmesi, onun yaptığı işinin teyit edilmesi anlamında olmaması durumunda sakıncasızdır. Elbette kötülükten sakındırma koşullarının dikkate alınmasıyla, hatta geçici olarak muaşeretin durdurulmasıyla sonuçlansa bile mezkûr kimse bu işten sakındırılmalıdır.

Humus ehli olmayan kimsenin malından, hatta yararlanılan malın humusa tabi olduğuna yakîn edilse de, yararlanmanın sakıncası yoktur.

Aile sorumlusu humusunu vermezse, her ne kadar günah işlemiş olsa da, aile fertlerinin mallardan yararlanmasının sakıncası yoktur.

Soru 293: Ben babamın humusunu vermediğine eminim ve ona hatırlattığım zaman cevaben “Humusa müstahak olan biziz ve humusun bize verilmesi farzdır” diyor. Aile fertlerinin babamın aldığı eşya ve yiyecek maddelerinden yararlanmasının sakıncası var mıdır?

Cevap: Genel olarak humusunu vermeyen kimsenin mallarını başkalarının kullanmasında bir sakınca yoktur.

Soru 294: Namaz ve humus başta olmak üzere dini konulara uymayan Müslümanlarla arkadaşlık kurmanın hükmü nedir? Bu

kimselerin evinde yemek yemenin sakıncası var mıdır? Sakıncasının olması durumunda defalarca bu işi yapan kimsenin hükmü nedir?

Cevap: Humusunu vermeyen kimsenin mallarından istifade etmenin sakıncası yoktur, ama onlarla birliktelik, onların amelinin onaylanmasını veya iyiliğe emredip kötülükten sakındırma birlikteliğin terk edilmesini gerekli kılıyorsa mezkûr kimselerle birliktelikten kaçınılmalıdır.

Humusu Terk Edenle Muamele Yapılması

Humusunu vermeyen kimselerle alış veriş, muamele ve ortaklığın sakıncası yoktur, elbette koşulların varlığının dikkate alınmasıyla iyiliği emretme ve kötülükten sakındırma farzdır.

Soru 295: Humusunu vermeyen ve humus yılı olmayan kimselerle muamele yapıyoruz, alış veriş yapıyoruz, onlarla görüşüp onlarla yemek yiyoruz. Bu meselenin hükmü nedir?

Cevap: İyiliği emredip kötülükten sakındırmaktan başka göreviniz yoktur.

Soru 296: Müşteri aldığı malın humusa tabi olduğunu ve satıcının da o malın humusunu vermediğini bilirse bu malın kullanılması caiz midir?

Cevap: Caizdir.

Soru 297: Ortaklığının humus yılı hesaplaması olmazsa benim görevim nedir?

Cevap: Humusun hesaplanıp ödenmesi her ortağın kendi sorumluluğundadır ve başkalarının bu doğrultuda sorumluluğu yoktur.

Soru 298: Birkaç kişi birlikte ortak olsalar bunların her birisine bağımsız olarak humuslarını vermeleri farz mıdır? Veya humusun ortak sandıktan mı ödenmesi gerekir?

Cevap: Özel mülkiyeti bulunan şirketlerde humusun hesaplanması ve ödenmesi ortakların her birinin sorumluluğundadır ve her ortak, şirketteki payına ve şirketin gelirine göre humus hesaplamak ve ödemekle yükümlüdür.

Önceki Merciin Fetvasına Göre Humusa Tabi Olan Mallar

Soru 299: Önceki taklit merciim zamanında hediye ve ödülleri aldım ve onun fetvasına göre bunlar humusa tabi idi ve ben humusunu vermedim. Şimdi sizin mukallidiniz olarak bunların humusunu vermeli miyim?

Cevap: Vermeniz farz değildir.

Soru 300: Merhum İmam Humeyni'nin satış sonrası gereksinimin humusu konusundaki görüşü dikkate alındığında bunun hemen verilmesi gerekir ve yıllarca onun mukallidi olmama rağmen bu meseleye vakıf değildim ve buna amel etmedim. Şimdi yıllarca Ayetullah Hamane'i'nin mukallidiyim ve humus yılım var ve humusumu tam olarak ödemeye gayret ediyorum. Dolayısıyla yıllarca İmam Humeyni'nin (r.a) mukallidi olduğumu ve bu meseleye amel etmediğimi dikkate alarak sizden beni sorumluluktan muaf bilmenizi rica ediyorum.

Cevap: Bu konuda sorumluluğunuz yoktur.

Soru 301: Humusu olmayan bir malın humusunu ödedim acaba onu şimdi humusunu vermekle mükellef olduğum malın humusu yerine sayabilir miyim:?

Cevap: Bu konuda şer'i ofisten şer'i meseleleriniz hakkında görevinizi belirleyiniz.

Soru 302: Bir kimsenin mali yılında fazla humus ödemesi durumunda sonraki yılda ödediği fazla miktarı humus olarak hesap edebilir mi?

Cevap: Bu konuda şer'i ofisten şer'i meseleleriniz hakkında görevinizi belirleyiniz.

Şer'i Ödemelerin Verilmesinden Sonra Tekrar Alınması

Soru 303: Bir kimse taklit merciinin izni ile şer'i ödemesinin bir miktarını bir yere veya bir şahsa ödese her hangi bir sebepten dolayı tekrar alabilir mi?

Cevap: Taklit merciinin izni olmaksızın geri alamaz.

Soru 304: Ben yanlışlıkla bir miktar humus ödedim, hâlbuki sonra bana humus düşmediğini fark ettim. Bu miktarı isteyip tekrar alabilir miyim?

Cevap: Taklit mercii veya onun vekiline müracaat ediniz.

Allah'a Yakınlaşma Niyeti Olmaksızın Humus Verilmesi

Soru 305: Humusunu ödeyeceği zaman Allah'a yakınlaşma kastı olmayan kimsenin verdiği bu humus onun sorumluluğunu ortadan kaldırır mı?

Cevap: Allah'a yakınlaşma niyeti olmaksızın humusun verilmesi sorumluluğun ortadan kalkmasına sebep olur.

Başkası Tarafından Humusun Ödenmesi

Soru 306: Bir kimse başka birisinin adına humus ödeyebilir mi?

Cevap: Sakıncası yoktur.

Humusun Ödenmesinde Başkalarının Vekil Tutulması

Soru 307: Bir kimse arazilerini çocukları arasında paylaştırmış ve onlara, arazilerinin humusunu ödemediğini, dolayısıyla herkesin aldığı arazinin humusunu vermesi gerektiğini söylemiştir ve çocuklarda bu koşulla toprakları almıştır. Çocuklar toprakların humusunu ödemezse mezkûr şahsın sorumluluğu ortadan kalkar mı?

Cevap: Sorumluluğu ortadan kalkmaz.

Soru 308: Benim borcum var ve alacaklı bana borcumu kendisinin humus borcu olarak taklit merciine ödememi söyledi. Benim şuanda ödeme gücüm yoktur. Gücüm nispetinde aşamalı olarak ödeyebilir miyim?

Cevap: Humus borcu olan alacaklı kimse – gücü olması durumunda – ertelemeksizin ilk fırsatta humusunu ödemelidir ve bu durumda humusunun ödenmesini gücü olmayan birisinin sorumluluğuna bırakamaz ve bırakması halinde alacaklının sorumluluğundadır ve ödemediği sürece onun sorumluluğunda kalkmayacaktır.

Banka Aracılığıyla Humusun Verilmesi

Soru 309: Humus olarak bir miktar belirledim ve bu miktarın ofisinize intikali zordur. Bankadan alınan paranın o şehirdeki bankaya ödenen parayla aynı olmadığının dikkate alınmasıyla banka kanalıyla havale yapabilir miyim?

Cevap: Sakıncası yoktur.

Humusun Bağışlanması ve Anlaşma Yapılması

Soru 310: Humusun bağışlanması hangi konularda caizdir?

Cevap: Humus bağışlanamaz.

Soru 311: Ben evlenmeye karar verdim ve kazanç sağlamak için sermayemin bir kısmını üniversiteye yatırdım. Bununla alakalı olarak humus konusunda anlaşma imkânı var mı?

Cevap: Ödenmesi gereken kesin humus bağışlanamaz ve bu konuda anlaşma yapılamaz.

Humusun Ödeneceği Yerden Humus Miktarı İçin Süre Alma

Soru 312: Humus parasını hesapladığımız ve ödememin ertelenmesi için mühlet aldığımız her ofise daha sonra humusu aynı yere vermemiz gerektiği konu edilmişti. Humusumu şehirlerdeki sizin temsilciliklerinden her hangi birisine verebilir miyim?

Cevap: Her hangi bir ofise veya her hangi bir temsilciliğe öderseniz yeterli olacaktır.

Humusun Aracının Elinde Telef Olması

Soru 313: Bir kimse taklit merciine vermesi için başka birisine bir miktar humus parası verse ve yolda verilen para kaybolursa veya çalınsa bunun kefil kimdir? Böyle koşullarda humus borcu olan kimsenin yükümlülüğü ortadan kalkar mı?

Cevap: Aracılık yapan şahsın bir kusuru yoksa kefil değildir ve sizin de kendi tarafınızdan telafi etmenize gerek yoktur ve aracının taklit merciinin vekili olmaması durumunda humus, humus borcu olanın yükümlülüğünden düşmez ve ödemesi gerekir.

Hacca Gitme Gücünün Kalkmasıyla Humusun Ödenmesi

Soru 314: Temettü haccına gitme gücü olan ve hac kaydından önce de humus yılı gelen kimse humusunu verirse hac için kaydolma parası yeterli olmayacaktır. Mezkûr miktara humus düşer mi? Bu şahsın hacca gitme gücü ortadan kalkar mı?

Cevap: Humusun, humus yılı başında ödenmesi farzdır ve önceki yıllarda hacca gitmemişse ve humus vermekle hacca gitme gücü olmazsa hacca gitmesi farz değildir.